Se împlinesc 60 de ani de la jertfa "pentru Cruce şi Neam" a lui Ion I. Moţa şi Vasile Marin, căzuţi pe frontul de la Majadahonda, la 13 ianuarie 1937... *"Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Christos! Se clătina aşezarea creştină a lumii! Putem noi să stăm năpăsători?"* (Ion I. Moţa)... Putem noi astăzi să stăm nepăsători în faţa memoriei celor doi martiri? Dacă da, atunci ne merităm nimicnicia!...

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL VII,
Nr. 1/73
ianuarie
1997

16 pag. - 1000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINA

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, FRANŢA, ELVEŢIA, DANEMARCA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

MOŢA ŞI MARIN ÎN AMINTIREA LUI MAURICE BARDÈCHE

«În vara lui 1936, zece mii de legionari români şi-au exprimat dorinţa de a se înrola ca voluntari în armata creştină şi naţionalistă a lui Franco. Codreanu, confruntat cu imposibilitatea unui asemenea exod masiv, a desemnat, din rândul elitei şi ierarhiei legionare, nouă membri care, sub conducerea generalului Cantacuzino, aveau să plece pe frontul spaniol. Pentru a arăta cât de mare importanţă acordă acestei expediţii, îl desemnează în primul rând pe cumnatul său, Ion Moţa, cel care-i este alături încă din 1922, care fusese închis cu el la Văcăreşti şi care era considerat cel dintâi dintre legionari, după Codreanu însuşi. Acum se manifestă în Moţa deplina măreţie pe care o poate atinge jertfa legionară acceptată de bunăvoie. Convins că moartea e creatoare şi fecundă, Moţa pleacă spre Spania cu scopul neîndoielnic de a-şi da viaţa. Îşi ia adio de la soţia sa Iridenta [sora Căpitanului – n. red.], îşi face testamentul (care rămâne un document sublim), le lasă copiilor săi [Mihai şi Gabriela – n. red.] o scrisoare pe care vor trebui s-o citească abia când vor împlini 21 de ani [pe atunci, vârsta majoratului – n. red.] (scrisoare pe care poliţia o va sustrage şi-o va măslui): toate acestea mărturisesc despre hotărârea deliberată a lui Moţa de a nu se mai întoarce. Pleacă spre Spania nu ca un voluntar obişnuit, ci ca o victimă răscumpără-toare, întrucât sângele său vărsat avea să slujească triumfului creştinătăţii împotriva barbariei, înnobilând şi slujind Legiunea însăşi. Înscrişi în *Tercio* [Legiunea Străină din Spania – n. red.], Moţa şi Marin îşi vor afla moartea în luptă [la Majadahonda, lângă Madrid, în ziua de 13 ianuarie 1937, către seară – n. red.]. Codreanu, lovit şi îndurerat, dă ordin ca rămăşiţele lor să fie aduse în România. Şi atunci se celebrează funerariile, magnifică şi de neuitat glorificare a celor căzuţi, din partea unei populaţii pătrunse de respectul faţă de moartea voluntar acceptată şi faţă de spiritul înalt al Legiunii. La graniţă, trupurile neînsufleţite sunt urcate într-un tren special; la fiecare oprire, preoţii le dau binecuvântarea, iar mulţimile se reculeg dinaintea lor. Se traversează astfel, de la nord la sud, într-un cortegiu triumfal, toată România şi toată Transilvania, provincia natală a lui Moţa [originar din Orăştie – n. red.]. Apoi se ia calea Bucureştilor, de data aceasta traversându-se România de la vest la est. În capitală, eroilor li se pregătise deja cea mai măreaţă ceremonie ce se poate închipui, la care vor lua parte mai bine de două sute de mii de persoane: arhiepiscopi, episcopi, preoţi, cavaleri ai Ordinului Mihai Viteazul, înalţi funcţionari, ofiţeri superiori ai Armatei, membri ai Corpului diplomatic, apoi mulţimea, o mulţime imensă şi anonimă... Garda şi-a trăit în ziua aceea apoteoza. Jertfa, abia consumată, se vădea a nu fi fost în zadar, de vreme ce contribuia, dintr-o dată, la ridicarea Legiunii pe culmi. După această grandioasă ceremonie, Codreanu a întemeiat **Corpul de elită *Moţa-Marin***; acest Corp putea cuprinde maximum zece mii de membri, toţi gata de sacrificiul suprem. Codreanu le spunea primilor membri ai acestui Corp [v. "Jurământul gradelor legionare" – rostit la 11 noiembrie 1937, la Casa Verde – în Corneliu Zelea Codreanu, *Circulări şi manifeste*, Bucureşti, 1940, pp. 212-213]:

"Să punem deci pe Moţa şi Marin bază viitoarei elite româneşti [...]

Voi, care reprezentaţi primele începuturi ale acestei elite, să vă legaţi prin jurământ că vă veţi comporta în aşa fel încât să fiţi cu adevărat începutul sănătos, de mare viitor, al elitei române, că veţi apăra întreaga mişcare legionară, ca ea să nu alunece pe căi de afaceri, de lux, de trai bun, de imoralitate, de satisfacere a ambiţiilor personale sau a poftelor de mărire omenească.

Veţi jura că aţi înţeles, că deci nu mai există nici un dubiu în conştiinţa dvs., că Ion Moţa şi Vasile Marin n-au făcut uriaşa lor jertfă pentru ca noi, câţiva de azi sau de mâine, să ne îmbuibăm de bunătăţi şi să benchetuim pe mormântul lor [...]

O, Moţa, tu n-ai murit pentru aceasta! Jertfa ta ai făcut-o pentru neam.

De aceea, veţi jura că aţi înţeles că a fi elită legionară, în limbajul nostru, nu înseamnă numai a lupta şi a învinge, ci înseamnă permanenta jertfire în slujba Neamului; că ideea de elită este legată de ideea de jertfă, de sărăcie, de trăire aspră şi severă a vieţii; că unde încetează jertfirea de sine, acolo încetează elita legionară"...».

(Text preluat din publicaţia italiană "Storia del XX secolo", noiembrie 1996, p. 56; traducerea s-a efectuat în Redacţie)

▲ Moţa şi Marin în viziunea pictorului Alexandru Bassarab

▼ Majadahonda: locul unde au căzut Moţa şi Marin (foto: 1949)

SUB SEMNUL IMPROVIZAȚIEI ȘI DILETANTISMULUI

Pe când se afla în opoziție, Convenția Democrată, prin glasul președintelui ei, dl. Emil Constantinescu, ne asigura că este pregătită să-și asume guvernarea țării, având cadre cu calificare corespunzătoare pentru toate funcțiile din administrația publică, începând cu guvernul și terminând cu primăria ultimului cătun de pe harta României. Se vorbea atunci de existența a peste 15.000 de cadre, temeinic pregătite, capabile să înlocuiască reziduurile comuniste din aparatul de stat, menținute în funcții și protejate de regimul Iliescu, după evenimentele din Decembrie '89. (De altfel, singura acțiune cu caracter "revoluționar" întreprinsă de Ion Iliescu a fost răfuiala personală cu Nicolae Ceaușescu, pe care l-a trimis în fața plutonului de execuție, după un simulacru de proces, dar nu pentru fărădelegile săvârșite ca dictator comunist, ci pentru vina *"de a fi întinat idealurile nobile ale socialismului"*!). Așadar, era vorba de pregătirea din vreme a celor care, în perspectiva câștigării alegerilor din anul 1996, vor ocupa funcțiile cu caracter politic din administrația publică, măsură inspirată din practica partidelor politice din Occident. Acestea își organizează din vreme întreaga garnitură de guvernare, pentru ca, în situația fericită a câștigării alegerilor, să poată prelua imediat controlul întregului aparat de stat.

Evenimentele electorale din anul trecut, atât alegerile locale din Duminica Rusaliilor, cât și cele generale din luna Noiembrie, privite prin prisma valorii aspiranților la principalele funcții politice propuși de Convenția Democrată, au avut însă darul să ne strecoare în suflet îndoieli cu privire la existența promiselor cadre valoroase ale "Opoziției". O situație previzibilă încă de la alegerile locale, când Convenția Democrată s-a văzut nevoită să facă apel la o personalitate neînregimentată politic, liderul sindical Victor Ciorbea, pentru candidatura la funcția de primar general al Capitalei. Un fapt simptomatic pentru potențialul de cadre al principalei forțe politice de opoziție, aceasta cu atât mai mult cu cât Convenția Democrată era moralmente obligată să-și spele obrazul după lamentabila prestație, presărată cu nenumărate abuzuri, a reprezentantului ei, Crin Halaicu, membru marcant al Partidului Național Liberal, propulsat în demnitatea de gospodar-șef al Bucureștilor.

Dar adevărata sărăcie de personalități a Convenției Democrate și-a arătat fața odată cu câștigarea alegerilor generale, când principalul partid din alcătuirea ei, Partidul Național Țărănesc, a trebuit să nominalizeze un prim-ministru. Ca și în cazul primăriei Capitalei, PNȚ-ul a fost nevoit să facă apel la o personalitate din afara rândurilor sale, dar, cum se pare că sărăcia de personalități politice autentice este o stare endemică pe scena politică românească, s-a apelat la același Victor Ciorbea (care, până la rezolvarea problemei cumulului de funcțiuni, va deține atât funcția de primar general al Capitalei, cât și pe cea de șef al guvernului alcătuit din CDR, USD și UDMR)! Iar dacă, în continuare, amintim opintelile prin care s-a ajuns la înjghebarea guvernului Ciorbea, la nominalizarea secretarilor de stat, a prefecților, subprefecților și directorilor de prefecturi, dar și spectacolul pe alocuri grotesc al contestării multora dintre cei numiți în funcții, contestări venite fie din afară, fie chiar din rândul organizațiilor de partid din care fac parte cei contestați, avem suficiente elemente pentru a afirma îngrijorătoarea lipsă de personalități politice de valoare în rândul partidelor care și-au propus să înfăptuiască o adevărată "schimbare la fața a României", după lunga noapte comunistă. Și cum să calificăm, în același context, situația d-lui Ion Diaconescu, octogenar, uzat de cei 17 ani de temniță pe care-i duce pe umeri, care (îmi place să cred că nu din ambiții deșarte) cumulează funcțiile de președinte al Partidului Național Țărănesc (axul central al actualei Puteri politice), președinte al Convenției Democrate și președinte al Camerei Deputaților?!...

*

În zilele fierbinți ale lui Decembrie '89, Ion Iliescu a pretins că, dacă nu și-ar fi asumat conducerea țării, s-ar fi instalat un *"vid de putere"* cu consecințe nefaste pentru viitorul României. În realitate, însă, primejdia care a amenințat țara în acele momente dramatice, o primejdie care dăinuie de șapte ani, nu este "vidul de putere", ci "vidul de personalități politice".

În repetate rânduri, în paginile "Punctelor Cardinale", am afirmat că prăbușirea regimurilor comuniste din Estul Europei, în anul 1989, nu s-a produs întâmplător. Cei 45 de ani care s-au scurs de la instaurarea lor au fost considerați, de către cei care în veacul nostru hotărăsc, din umbră, destinele omenirii, ca un răstimp suficient pentru ca elitele popoarelor peste care s-a prăvălit comunismul să fie lichidate. Lichidate fie fizic (în temnițe), fie biologic (prin îmbătrânire). Consecința acestui holocaust selectiv a fost că, la *"eliberare"*, poporul român devenise o *"populație"*, o masă de oameni dezorientați, ușor de manevrat.

Lichidarea elitelor a fost operată metodic. Au fost exterminate atât valorile consacrate, cât și cele în curs de afirmare. Pentru prima categorie s-a practicat asasinatul prin înfometare, frig și refuzul oricărei asistențe medicale. Pentru cea de a doua categorie, tineretul însuflețit de sentimente național-creștine, s-a practicat cea mai odioasă formă de asasinat: uciderea sufletelor, denumită eufemistic *"reeducare"*. Au supraviețuit doar acele personalități de cultură care fie aveau aderențe față de ideologia marxistă înainte de ocuparea țării de Armata Roșie, fie care, din lichelism, au făcut, fără remușcări, pactul cu diavolul, devenind persecutorii și uneori chiar călăii propriilor lor confrați. Mihail Sadoveanu, George Călinescu, Tudor Arghezi, Mihai Ralea sunt doar primele nume de pe o listă, din păcate rușinos de lungă, care ilustrează lipsurile morale ale unor intelectuali de marcă din perioada interbelică.

Cât privește restul populației, procesul de adaptare la ideologia marxistă s-a desfășurat metodic, luând, pentru cei care nu cunosc realitățile românești din timpul dictaturii comuniste, caracterul unei adeziuni libere. Posibilitatea de afirmare și realizare profesională era condiționată de calitatea de membru de partid, astfel că toți aceia care nu au acceptat să-și sfârșească zilele în mediocritate, s-au înregimentat în rândurile Partidului Comunist. Nici o mirare, deci, că, în ajunul evenimentelor din Decembrie '89, Partidul Comunist Român număra peste 4 milioane de membri. Din rândul acestora, regimul comunist și-a creat o elită proprie, de fapt o pseudoelită, instruită în școlile superioare de partid, stăpână pe toată cazuistica marxist-leninistă, dar cu orizontul cultural limitat la acest domeniu. Un soi de schizofrenie intelectuală, care a cuprins ca o molimă toată masa posesorilor de diplome universitare. Și cum în Decembrie '89, cu excepția puținilor supraviețuitori ai prigoanei comuniste, acești intelectuali trecuți prin patul procustian al ideologiei marxiste erau singurii din care se putea crea o nouă clasă politică, atât Puterea condusă de Ion Iliescu, cât și Opoziția îndrumată doctrinar de Corneliu Coposu, și-au îndreptat privirea și chemarea spre ei.

În condițiile de atunci, nu este de mirare că apelul la colaborare lansat de comunistul Ion Iliescu foștilor membri PCR a găsit o mult mai largă audiență decât invitația făcută de foștii luptători anticomuniști. În timp ce primul le oferea participarea la guvernare și păstrarea privilegiilor de care se bucuraseră în timpul dictaturii comuniste, neobligându-i să se dezică de mentalitatea în care se formaseră și care le devenise o a doua natură, condițiile puse de Opoziție erau mult mai puțin tentante. Nu neapărat ca o invitație pe "Drumul Damascului", Opoziția cerea o schimbare cinstită a mentalității și însușirea unei noi orientări politice, fapte care nu se puteau realiza fără renunțări și eforturi. Ca urmare, contingentul de foști membri PCR care s-a alăturat Opoziției de atunci a fost destul de subțire comparativ cu numărul celor care au dat buzna, mai întâi în Frontul Salvării Naționale, apoi în partidele care au preluat moștenirea Partidului Comunist Român (P.D.S.R., P.S.M., P.R.M., P.D.A.R., și nu în ultimul rând P.D., partidul condus de Petre Roman). Cât privește motivele care i-au determinat pe unii dintre foștii membri PCR de a se alătura Opoziției, ele nu au fost întotdeauna expresia unei convingeri intime. Se pare că argumentul hotărâtor în actul adeziunii la partidele din opoziție a fost perspectiva unor legături cu Occidentul.

Din Decembrie '89 până la alegerile din anul trecut s-au scurs șapte ani și Convenția Democrată, în speță Partidul Național Țărănesc, a făcut prea puțin pentru a-și constitui un corp de cadre politice, format din elemente tinere, netributare mentalității comuniste. O greșeală care se răzbună astăzi, când Convenția Democrată a fost chemată să guverneze țara. În Franța, după dezastrul militar din 1871, Émile Boutmy, un mare constituționalist, a înființat cunoscuta *École libre des sciences politiques*. Toți fruntașii politici ai Franței au fost elevi ai acestui prestigios institut și, în bună măsură, redresarea ulterioară a țării s-a datorat oamenilor politici pe care i-a creat această școală. Ulterior, acestui important institut i s-au alăturat *Collège libre des sciences sociales* și *École des hautes études sociales*. Imitând Franța, după înfrângerea din 1918, Germania a înființat o Universitate specializată în studiul politicii, *Hochschule für Politik*. Cât privește situația actuală, pretutindeni în Occident, pe lângă fiecare universitate, funcționează facultăți profilate pentru studiul politicii și al științelor sociale. La noi, însă, Convenția Democrată nu a întreprins nimic în această direcție, deși țara s-a umplut cu institute de învățământ superior particulare. Să nu fi aflat dl. Ion Diaconescu (și ceilalți lideri țărăniști, care s-au vânturat tot timpul prin Occident) că în lumea civilizată toate partidele politice mari au propriile lor școli politice, unde pregătesc viitoarele cadre, atât pentru propagandă, cât și pentru funcțiile publice din aparatul de stat?

Iată ce scria, încă din anii '20, sociologul român Dimitrie Gusti, în studiul intitulat *Partidul Politic*:

"Să fim bine înțeleși, nu poate fi vorba de a forma oameni de stat providențiali, căci, este bine știut, geniul politic nu se produce după dorință, ci se naște - ***nascitur, non fit****. Natura, din nenorocire, este zgârcită cu producerea unor astfel de exemplare rare. Se știe, însă, tot atât de bine, că cel mai talentat om politic nu poate improviza soluții mari, căci toate darurile naturale și empirismul afacerilor publice, fără cultură politică, nu sunt suficiente pentru a forma pe marele om de stat modern. Dar abstracție făcând de aceste considerații, aici este vorba numai de a avea, în jurul oamenilor de stat superiori, cu practică politică, un grup util de colaboratori, anume pe intermediarii ei și pe directorii de opinie politică. În marea armată cetățenească nu avem nimic între generali și soldat, puțini ofițeri și încă mai puțini subofițeri; aceștia trebuie formați pentru a umple golul".*

O regulă de fier, pe care singurul om politic din tabăra actualei Puteri care o cunoaște și a aplicat-o este dl. Emil Constantinescu. Între prestația sa în confruntarea din anul 1992 cu Ion Iliescu și prestația în confruntarea din preziua alegerilor prezidențiale din anul trecut este o diferență mare. Dacă în 1992 dl. Emil Constantinescu a fost îngenunchiat de versatul fost secretar de partid cu probleme ideologice din Comitetul Central al PCR, în 1996 actualul președinte al țării și-a dominat adversarul fără drept de apel. În cei patru ani care s-au scurs de la înfrângerea sa din 1992, dl. Emil Constantinescu s-a pregătit temeinic în domeniul politic și al științelor sociale.

Din păcate, poate cu excepția primului ministru, Victor Ciorbea, prestațiile celorlalți membri ai guvernului în aparițiile televizate sunt, de cele mai multe ori, de-a dreptul penibile. Un diletantism supărător transpiră atât din intervențiile celor care pun întrebări - moderatorii - cât și, mai ales, din partea celor care căznesc răspunsurile. Patru ani irosiți zadarnic, timp în care cei ce nu s-au jenat să se instaleze în fotoliile ministeriale au făcut prea puțin pentru a răspunde onorabil demnităților pe care le dețin!

*

Și, în încheiere, o scurtă mențiune despre austeritate. Obligația de a se conforma unui regim de austeritate nu revine numai populației, căreia i se cere să tot strângă cureaua, ci, cel puțin în aceeași măsură, și celor care au programat un astfel de regim. De asemenea, a prezenta pe ecranele televizoarelor picanteriile epigramatice cu iz revuistic ale noilor demnitari, așa cum s-a petrecut în ajunul Anului Nou, ca și informațiile despre destinderea acelorași demnitari, de sărbători, la Predeal sau Sinaia, nu sunt numai lipsite de bun gust, dar și indecente.

Cât privește abuzul de aghiasmă și busuioc al noilor guvernanți, prin care s-ar voi sublinia caracterul *"creștin-democrat"* al actualei Puteri, îmi îngădui să citez, din *Programul de bază al Uniunii Democrat Creștine* din Germania, paragraful intitulat "Religia creștină și politica".

"Din religia creștină nu se poate deduce un anumit program politic. Dar ea oferă, prin modul în care concepe ființa umană, un temei moral pentru o politică responsabilă. Pe acest temei este posibilă conviețuirea între creștini și necreștini."

Gabriel CONSTANTINESCU

SAN JUAN DE LA CRUZ (1542-1591)

ROMANCES

Am mai publicat şi altădată, în paginile "Punctelor cardinale", versuri din poezia mistică a spaniolului San Juan de la Cruz (mai cunoscut la noi sub numele tradus: Sfântul Ioan al Crucii). După marile sale poeme (*Cántico espiritual*, *Noche oscura del alma* şi *Llama de amor viva*), după un cântec închinat "cunoaşterii lui Dumnezeu prin credinţă" (*Que bien sé yo la fuente que mana y corre...*) şi după faimoasa glosă a "vânătorii mistice" (*Tras de un amoroso lance...*), oferim acum cititorilor noştri o versiune românească din ale sale *romances* (este vorba de o specie de poezie de origine folclorică, specifică spaţiului iberic, fără corespondent exact în limba română). Pornind de la primul verset al Evangheliei după Ioan (*In principio erat Verbum*), autorul stihuieşte în jurul misterului Treimii, al Creaţiei şi al Întrupării; Dumnezeu-Fiul este Soţul (Mirele), iar lumea creată, sintetizată în fiinţa omenească, este Soţia (Mireasa), totul tinzând spre "nunta mistică", spre comuniunea firii umane cu firea divină (comuniune făcută posibilă prin divino-umanitatea lui Christos).

Ne-am străduit să respectăm, pe cât ne-a stat în putinţă, particularităţile metrice ale originalului, precum şi regimul lui metaforic. O atenţie deosebită am acordat rigorii teologice a traducerii. Am căutat să ţinem o cumpănă între limbajul apusean (catolic) şi cel răsăritean (ortodox). Punctuaţia, de multe ori absentă în original, ne aparţine în versiunea de faţă şi corespunde necesităţilor acesteia. Menţionăm că n-am folosit majusculele decât acolo unde – şi atât cât – le foloseşte şi San Juan.

Am urmat ediţia Domingo Ynduráin (San Juan de la Cruz, *Poesía*, novena edición, Cátedra, "Letras Hispánicas", Madrid, 1995, unde textele tălmăcite aici figurează între pp. 282-291).

(R. C.)

1

Întru-nceput sălăşluia
Cuvântul viu în Dumnezeu
şi infinită fericire
avea în sânul lui mereu.
Cuvântul Dumnezeu era,
cel care se numea-nceput;
întru-nceput sălăşluia,
dar început n-a cunoscut.
Era el însuşi începutul,
de-aceea început n-avea;
Cuvântul, care Fiu se cheamă,
dintru-nceput se zămislea.
Din veci de veci l-a conceput,
şi-n veci de veci îl concepea,
substanţa sa din veşnicie
pe veşnicie i-o dădea.
Deci slava Fiului e-aceea
ce întru Tatăl o avea,
iar slava Tatălui întreagă
din veci în Fiul odihnea.
Ca iubitoru-n cel iubit,
unul într-altul locuia,
şi-acea iubire care-i leagă
în chip egal se-mpărtăşea.
Într-unul şi în celălalt
o singură măsură-avea:
trei persoane şi în ele
un Iubit care iubea.
Deci o unică iubire
le-mbia să se iubească
şi-n iubitu-i iubitorul
ca-ntru sine să trăiască.
Din fiinţa tuturora,
fiecare se nutrea
şi pe cea de o fiinţă
ca pe sine o iubea.
Iar fiinţa-aceasta una
laolaltă le ţinea,
într-o tainică unire,
ce nu-i limbă s-o redea.
Era-n ea nemărginită
dragostea ce le unea,
căci trei una-s în iubire,
şi temei îşi au în ea;
iar iubirea,-mpărtăşită,
tot mai mult se împlinea.

2

În iubirea-aceea vastă,
ce-n ei doi izvor şi-avea,
cu-ntreg harul slavei sale,
Tatăl Fiului grăia
vorbe-adânc desfătătoare;
nimeni nu le-nţelegea,
numai Fiul de-o fiinţă
cu acel ce le rostea.
Dar pe cât se înţelege,
el aşa îi glăsuia:
– "Fiule, nimic nu-mi place,
făr' de părtăşia ta;
de ceva mă mulţumeşte,
doar în tine-l voi gusta;
cine-i mai asemeni ţie,
eu de el m-oi bucura.
Iar de nu-i asemeni ţie,
n-află-n mine vreo dulceaţă,
căci desfătul meu e-n tine,
o, a vieţii mele viaţă!
Eşti lumină din lumină,
eşti întregul tâlc ceresc
şi-nsuşi chipul firii mele,
întru care veşnicesc.
Fiule, cui te iubeşte,
lui eu însumi mă voi da,
dragostea ce-ţi port, întreagă,
peste el o voi vărsa,
căci pe cel iubit de mine
vrednic fu a-l adora".

3

– "O soţie eu ţi-aş da,
Fiul meu, să te iubească
şi să merite prin tine
întru noi să vieţuiască.
Şi să guste dintr-o pâine
ce de mine-a fost gustată,
spre-a cunoaşte bunătatea
întru Fiul întrupată
şi-a se bucura cu mine
de frumseţea ta bogată".
– "Mulţumescu-ţi ţie, Tată",
Fiu-atunci îi răspundea;
"celei ce mi-o dai drept soaţă,
eu i-oi da lumina mea,
ca prin ea să vadă bine
slava Tatălui ceresc
şi că-ntreaga mea fiinţă
din fiinţa-i o primesc.
Odihnindu-mi-se-n braţe,
de iubirea-ţi mistuită,
desfăta-se-va de-a pururi,
întru mila ta răpită".

4

– "Facă-se", răspunse Tatăl,
"căci iubirea ta e mare!".
Şi din spusa-i astfel spusă
lumea început îşi are.
Palat soţiei făurit
din înaltă-nţelepciune:
sus o parte, jos o alta –
rânduială el îi pune.
Cea de jos din osebiri
făr' de număr se compune;
cea de sus împodobită-i
cu-o lucrare de minune.
Ca soţia să cunoască
de ce Soţ e-nvrednicită,
ierarhia îngerească
sus se află rânduită.
Iar natura omenească
jos se află aşezată,
căci, din cum e-alcătuită,
de un preţ mai mic se-arată.
Dar, deşi prin loc şi fire
fură astfel despărţite,
ele-s toate laolaltă
trup soţiei pomenite,
căci a Soţului iubire
le preface-ntr-o soţie:
cei de sus ajung să-şi aibă
Soţul întru bucurie;
cei de jos – întru speranţă,
căci le dă încredinţare
că-i va răsplăti odată,
preamărind pe fiecare.
Şi din starea lor de jos
el cândva o să-i ridice,
într-un chip pe care nimeni
n-o să poată să-l mai strice.
Căci asemenea în toate
el şi ei atunci vor fi,
şi cu ei va merge-alături,
şi cu ei va locui.
Dumnezeu va fi ca omul,
omul – ca un Dumnezeu;
petrecând întreolaltă,
or mânca şi-or bea mereu.*
Şi cu ei, în toată vremea,
va rămâne însuşi el,
până când o să se gate
veacul trecător de fel.
Iar atunci, pe veşnicie,
într-un cânt s-or desfăta,
căci soţiei lui iubite
cap dintru-nceput era.
Şi într-însa, laolaltă,
drepţii toţi s-or aduna,
trup soţiei lui, pe care
el în braţe o va lua,
cu prisos de duioşie,
dându-i multa lui iubire;
şi aşa, ajunşi ca unul,
Tatăl i-o purta-n răpire
spre aceeaşi bucurie
ce şi-ntrânsul îi dă ghes;
precum Tatăl şi cu Fiul
*şi cu cel din ei purces,***
unu-n celălalt trăi-vor;
şi-astfel cu soţia fi-va,
că-ntru Dumnezeu răpită,
ea ca Dumnezeu trăi-va.

5

Cu speranţa-aceasta bună,
ce din ceruri le venea,
chinul îndurat în lume
mai uşor li se părea;
dar speranţa ne'ngrădită
şi-acel dor mereu mai mare,
de-a se bucura de Soţul,
îi muncea fără-ncetare.
Astfel că în rugăciune
cu ardoare suspinau
şi cu geamăte şi lacrimi
zi şi noapte îl rugau
ca să nu mai zăbovească
să le dea tovărăşia.
Unii: "O, de-ar fi de'ndată
să cunoaştem bucuria!".
Alţii: "Doamne, vie-odată
cel ce trebuie să vie!".
Şi-alţii: "O, de-ar fi mai iute
să-ţi tai cale prin tărie,
ochii noştri să te vadă,
plânsul lor să contenească!
Nori de sus, stropiţi pământul,
setea să şi-o potolească!
Ars să fie tot pământul
care spini ne odrăslea
şi din el să înflorească
floare ce nou chip să-i dea!".
Iară alţii: "O, ferice
cel ce prinde-o vreme-atare,
vrednic a-l vedea pe Domnul
cu-aceşti ochi pe care-i are,
a-l putea cuprinde-n braţe,
a-l putea-nsoţi pe cale
şi-a putea gusta din taina
sfântă a venirii sale!".

6

Într-asemeni fel de rugi
vreme-a curs îndelungată;
dar, în anii de pe urmă,
fu fervoarea mai bogată.
Iară Simeon bătrânul,
cu dorinţa-i arzătoare,
s-a rugat să-l ţină Domnul,
ca să vadă ziua-i mare.
Şi-atunci Duhul sfânt răspunse
rugii bunului bătrân
şi-i dădu încredinţare
cum că n-o să moară pân'
n-o să vadă viaţa care
din înalturi o să vină,
şi că-n propriile-i braţe
el pe Domnul o să-l ţină,
şi la pieptu-i o să-l strângă,
într-o strângere deplină.

7

Şi-ntrucât sosise ceasul
să se împlinească dară
mântuirea bietei Soaţe
ce robea sub grea povară,
întru legea-aceea veche
ce prin Moise se dăduse,
Tatăl, cu iubire multă
şi duioasă vorbă, spuse:
– "Iată, Fiule, soţia-ţi
după chipu-ţi e făcută
şi-ntrucât e-asemeni ţie,
întru tine-i cunoscută;
dar prin trup se osebeşte,
că tu nu eşti trup prin fire;
astfel că, rânduiala cere,
spre a dragostei plinire,
să se facă-n tot asemeni
cel iubit cu cea iubită,
că-n deplina-asemănare
desfătarea-i înmulţită.
Desfătare ce va creşte
şi-n iubita ta soţie,
dacă te-o vedea asemeni
ei, în trup de carne vie".
– "Voia mea şi-a ta e una",
Fiu-ndată răspundea,
"iară slava-n care dăinui
tu voieşti a fi a mea.
Deci pe plac îmi este, Tată,
ce Mărirea-ţi porunceşte,
căci acesta-i chipu-n care
mila ta se preavădeşte.
Arăta-se-va puterea,
mila şi dreptatea ta,
iar eu merge-voi în lume
şi de veste îi voi da
ce desfăt şi stăpânire
întru tine va afla.
Merge-voi să-mi caut soaţa
şi asupra mea voi lua
multele poveri sub care
pătimeşte firea sa.
Iar ca ea să aibă viaţă,
pentru ea voi şi muri,
şi scoţând-o eu din valuri,
înapoi o vei primi".

8

Deci chemând un sfânt arhanghel,
Gavriil numit, solie
a trimis unei fecioare
căreia-i ziceau Mărie,
prin a cărei consimţire
taina-avea să se-mplinească
şi, prin voia Treimii,
trup Cuvântul să primească.
Deşi-s trei care lucrează,
unu-i cel învederat:
carne a primit Cuvântul
într-un pântec preacurat.
Cel ce numai Tată-avea,
de acum şi Maică are,
deşi nu printr-un bărbat,
cum e maică orişicare.
El din carnea ei curată
însuşi carne-a căpătat:
Fiu lui Dumnezeu şi fiul
omului s-a fost chemat.

9

Şi-ntrucât sosise ceasul
să se nască şi trupeşte,
ca un mire ce din patul
nunţii sale se iveşte,
lângă soaţa lui pe care
drăgăstos o-mbrăţişează,
pe al Maica lui aleasă
într-o iesle îl aşează,
printre nişte vite care
pe acolo se aţin:
oamenii înalţă cânturi,
îngerii isonu-l ţin,
celebrând a nunţii taină
între firile-amândouă;
Dumnezeu, scâncind în iesle,
varsă-a lacrimilor rouă,
giuvaeruri ce mireasa
mirelui i le-aducea,
pe când Maica sta uimită
de minunea ce-o vedea:
Dumnezeu plângând ca omul,
omul plin de bucurie,
cum nici unul şi nici altul
nu-s prin firea lor să fie!

În româneşte de
Anca Crivăţ-Vasile
şi Răzvan Codrescu

* Este vorba de "petrecerea" sau "cina" mistică, înfăţişată şi-n pâinea şi vinul Sfintei Euharistii [n. tr.].

** Conform dogmei catolice a dublei procesiuni, pe care Ortodoxia a combătut-o dintotdeauna [n. tr.].

Claudio Mutti

LEGIONARII ROMÂNI ÎN RĂZBOIUL DIN SPANIA

Pe 18 iulie 1936, personalul Ambasadei spaniole de la Bucureşti trecea de partea Spaniei naţionaliste*. În zilele următoare, începu un adevărat flux de cetăţeni români care solicitau autorităţilor diplomatice înlesnirea posibilităţii de a se înrola în armata franchistă; ambasada nu dispunea însă de mijloacele necesare pentru a le asigura transportul în Spania. Cam la o săptămână după bătălia pentru Alcazar**, ambasadorul Pedro de Prat y Soutzo a primit o scrisoare şi din partea generalului Cantacuzino-Grănicerul***, erou al primului război mondial şi preşedinte al partidului legionar "Totul pentru Ţară". Scria în ea că Legiunea Arhanghelul Mihail dorea să ofere o spadă de onoare generalului Moscardó: o spadă cu mânerul lucrat de artizani legionari şi cu aceeaşi lamă de oţel de Toledo pe care generalul Cantacuzino o folosise în marele război. Scrisoarea a fost urmată de vizita generalului român la ambasadorul Spaniei, pentru a-i comunica aprobarea acestei iniţiative de către Corneliu Z. Codreanu, Căpitanul mişcării legionare. Spada de onoare avea să fie dusă în Spania de un grup condus de acelaşi general Cantacuzino şi constituit din legionari de prim rang: **Ionel Moţa**, mâna dreaptă a lui Codreanu; **Vasile Marin**, şeful legionarilor din Capitală; preotul ortodox **Ion Dumitrescu-Borşa**; prinţul **Alexandru Cantacuzino**, diplomat; **Bănică Dobre**, avocat; **Gheorghe Clime**, inginer; **Nicolae Totu**, agronom. După ce va fi înmânat generalului Moscardó spada de onoare, grupul avea să se încadreze în armata naţionalistă.

În seara zilei de 24 noiembrie 1936, cei opt voluntari români au plecat de la Gara de Nord. Pe peronul gării îşi luau rămas-bun de la ei Căpitanul mişcării, Corneliu Codreanu, şi întreg statul major legionar. Prin Polonia, au ajuns la Hamburg; pentru a evita Franţa, care era susţinătoare a Spaniei republicane, grupul s-a îmbarcat pe *Monte Oliva*, un vapor cu destinaţia Lisabona.

Pe 4 decembrie, ceata legionară este debarcată în capitala Portugaliei, unde primeşte salutul de bun-venit al studenţimii locale. Seara zilei următoare îi găseşte la Salamanca, la cartierul general al lui Franco, unde sunt salutaţi de un reprezentant al Generalissimului. Generalul Cantacuzino răspunde cu o scurtă alocuţiune în limba franceză. Voluntarilor români le este oferită posibilitatea de a-şi menţine în armata naţionalistă spaniolă aceleaşi grade militare pe care ei, cu toţii ofiţeri în rezervă, le aveau în România; însă aceştia au refuzat, declarând că preferau să lupte ca simpli soldaţi. "Noi voiam să luptăm ca soldaţi – avea să explice mai târziu prinţul Cantacuzino – şi pentru a da un exemplu. Un exemplu de fuziune sufletească cu soldaţii, cu cei umili şi sărmani, al căror sacrificiu nu e încununat cu lauri. [...] Noi voiam ca muncitorii, ţăranii şi băieţii din şcoli să ştie cu certitudine că şefii legionari nu-şi obţin gradele şi dreptul de a conduce prin privilegii şi aranjamente, ci încovoindu-se sub greutatea privaţiunilor, a suferinţelor şi a rănilor, şi zâmbind când moartea le şuieră pe la urechi" (Al. Cantacuzino, *Pentru Christos*, Bucureşti, 1937, p. 9; v. şi Al. Cantacuzino, *Opere complete*, Monaco di Baviera, 1969).

Însoţiţi de colonelul Villalba, legionarii s-au îndreptat spre Sorilla, împodobită toată cu drapele spaniole şi româneşti, şi au intrat în Palatul Guvernatorului. "Suntem întâmpinaţi de însuşi generalul Moscardó – va relata Nicolae Totu – înconjurat de întregul său stat major. Mergem într-o sală pentru a ne pregăti. Părintele Dumitrescu îşi îmbrăcă odăjdiile, noi desfăşurăm stindardul tricolor şi ne aranjăm uniformele. Cu pas maiestuos, pătrundem în marea sală de recepţii. [...] Generalul trage spada din teacă. O apucă de mâner şi de vârf şi o arcuieşte. [...] «Am purtat-o prin bătălii». [...] Afară, lumea manifestează pentru România. Ieşim în balcon. O explozie de urale" (Nicolae Totu, *Însemnări de pe front*, Bucureşti, 1937, pp. 17-19).

De la Sorilla, grupul s-a îndreptat spre Toledo, unde a vizitat ruinele Alcazar-ului. Pe 8 decembrie au ajuns la Talavera de la Reina, unde colonelul Yagüe, comandantul Legiunii Străine, i-a repartizat în *bandera* a şasea din *Tercio*, compania 21. Aici generalul Cantacuzino, prea în vârstă pentru a mai putea duce lupta în tranşee, e nevoit să se despartă de "băieţii lui".

O soartă asemănătoare i-a fost hărăzită şi unui alt legionar, prinţul Mihail Sturdza****. Ambasador al României la Riga, acesta îşi dăduse demisia pentru a se putea duce să lupte în Spania; dar, lovit de o gravă hemoragie şi internat pentru o lună în spitalul din Burgos, a fost respins de autorităţile militare pe motive de sănătate...

După o instrucţie sumară de câteva zile, cei şapte legionari au fost trimişi pe front, tocmai când luptele se înăspreau în preajma Madridului. *Bandera* a şasea ajunge la Boadilla del Monte, o localitate abia evacuată de roşii; aici, compania a 21-a şi-a aşezat tabăra, într-o mânăstire devastată. În capelă, unde fusese instalat comando-ul militar republican, cei şapte luptători români au fost martorii unui spectacol cumplit, dar deloc rar în războiul din Spania: "Pe treptele altarului recunoaştem cu groază cadavrul unui preot, cu mâinile legate la spate. Are o figură oribilă. Ne priveşte, cu globurile ochilor nefiresc de mari. Apropiindu-ne, ne dăm seama că pleoapele i-au fost tăiate, iar nările umplute cu praf de puşcă şi explodate. Pe pereţi, bucăţi de creier, cu sânge şi fire de păr. În grajdul din curte, o femeie tânără şi cu fetiţa ei de vreo 6 ani, cu hainele sfâşiate, pline de vânătăi şi muşcături, violate, apoi ucise" (N. Totu, *op. cit.*, p. 58).

Pe 1 ianuarie 1937, trupele din *bandera* a şasea, concentrate la Boadilla del Monte, au primit ordinul de a dezlănţui o ofensivă care să taie calea spre Las Rosas, localitate ocupată de roşii. În ziua următoare, primele care au pornit la atac au fost trupele marocane, trezind admiraţia celor şapte legionari români: "Imaginea asaltului a fost grandioasă. Viteji marocani ţâşneau în valuri pe dinaintea noastră" (Bănică Dobre, *Crucificaţii. Zile trăite pe frntul spaniol*, Bucureşti, 1940, p. 61); "băieţi de la cincisprezece ani în sus, se avântau în luptă alături de părinţii şi rudele lor; născuţi cu puşca în mână, erau trăgători desăvârşiţi" (Ion Dumitrescu-Borşa, *Cea mai mare jertfă legionară*, Sibiu, 1937, p. 168). Apoi a venit rândul legionarilor din Tercio. Înaintând pe o distanţă de 17 kilometri, în seara de 3 ianuarie compania a 21-a a ajuns în marginea drumului spre Las Rosas.

O zi mai târziu, inamicul a trecut la contraatac, cu o mare desfăşurare de forţe, în oameni şi tancuri. Compania a 21-a se găseşte într-o poziţie periculoasă, care, încetul cu încetul, pare să devină chiar disperată. Ţintită de mitraliere şi tunuri, trebuie să facă faţă inclusiv tirurilor aeriene. Apoi începe înaintarea infanteriei republicane, protejată de 25 de tancuri care

Corneliu Codreanu, încadrat de reprezentanţii oficiali ai Spaniei, la înmormântarea lui Moţa şi Marin (13 februarie 1937)

* Reprezentată de forţele generalului Francisco Franco (*El Caudillo*), căruia i se opuneau forţele Spaniei roşii, sprijinite de Uniunea Sovietică şi de comunismul internaţional. Declanşat în 1936, războiul civil spaniol va dura până în 1939, când Franco va ieşi victorios, salvând nu doar Spania creştină, ci întreaga civilizaţie europeană ameninţată de bolşevism [nota traducătorului].

** Este vorba de *Alcázar*-ul din Toledo (astăzi muzeu), asediat de bolşevici în vara şi toamna lui 1936. A fost unul dintre momentele cheie ale războiului din Spania şi una dintre cele mai emoţionante pilde de eroism din întreaga istorie a secolului XX, reamintindu-le spaniolilor de legendara rezistenţă de la Numancia. Apărătorul Alcázar-ului (ce n-a avut la dispoziţie decât o mână de oameni), colonelul José Moscardó Ituarte (ulterior general), a asistat la telefon la execuţia fiului său, căzut în mâinile roşiilor (care încercaseră să-l şantajeze astfel să predea Alcázar-ul). Victoria naţionaliştilor a fost consemnată la 28 septembrie. În ziua următoare, trupele franchiste cuceresc întregul Toledo. Colonelul Moscardó dă raportul laconic, intrat în istorie: *Sin novedad en el Alcázar* ("Nimic nou în Alcázar"). Franco va declara: *La liberación del Alcázar ha sido la mayor ambición de toda mi vida; ahora, la guerra está ganada* ("Eliberarea Alcázar-ului a fost cea mai mare ambiţie a vieţii mele; de-acum, războiul este câştigat"). Ionel Moţa le scria părinţilor săi, înainte să plece spre Spania: "Scumpii mei părinţi, în durerea voastră, gândiţi-vă la ce au avut de îndurat şi alţi părinţi, ca Moscardó, care a stat de faţă, la telefon, la împuşcarea fiului său! Şi totuşi nu a deznădăjduit, ci a luptat şi a trăit, pentru a-şi împlini datoria!" [n. tr.].

*** Generalul Gheorghe (Zizi) Cantacuzino, zis şi "Grănicerul", mort în 1937, a fost unul dintre cei mai mari susţinători din vechea generaţie ai cauzei legionare [n. tr.].

**** Mai târziu ministru de externe, iar, după război, autor al faimoasei cărţi *România şi sfârşitul Europei. Amintiri din ţara pierdută*. A fost exilat şi a murit în Spania. Fiul său, Ilie-Vlad Sturdza (pe atunci foarte tânăr), trăieşte încă la Madrid şi îşi va publica în curând memoriile [n. tr.].

se apropie inexorabil. Terenul din spatele frontului se află şi el sub bătaia focului inamic, astfel că nu se poate spera în sosirea unor întăriri. Ofiţeri şi subofiţeri sunt scoşi din luptă.

În ultimul moment, o intervenţie eroică a lui Ionel Moţa salvează situaţia. Iată episodul, în evocarea lui Nicolae Totu: "E iadul pe pământ. Tranşeele sunt răvăşite. Nu mai e nimic de făcut. [...] Nu poate sosi nici un ajutor, pentru că inamicul a barat şi calea întăriturilor. Vom muri cu toţii. [...] Tancurile înaintează greoaie, huruitul lor e mereu mai apropiat. Diavoli care varsă foc. În câteva minute, vor trece peste noi. [...] Pretutindeni se aude un zvon, un muget care nu mai are nimic omenesc. Sărim cu toţii în picioare, ca arşi. Moţa e în picioare, deasupra tranşeei, sub ploaia de gloanţe, şi a preluat comanda. «Înainte!». Au înţeles cu toţii: spanioli, portughezi, ruşi, germani... Moţa e de două ori mai mare, seamănă cu o statuie. «Baioneta la ţeavă!». E o nebunie ceea ce facem, dar moartea ne paşte oricum. Din tranşee se năpustesc afară nu oameni, ci fiare..." (N. Totu, *op. cit.*, pp. 87-88).

Unul, două, trei tancuri sunt cuprinse de flăcări, iar altul a căzut în mâinile câtorva marocani, care au izbutit să ajungă la turelă. Trupele republicane sunt dezorientate şi între timp sosesc avioanele naţionaliste, bombardându-le. Atacul este respins şi compania a 21-a reuşeşte să păstreze poziţia cucerită cu o zi înainte. E primul moment de glorie al combatanţilor români: "Se face cerc împrejurul lui Moţa. Ofiţerii îl felicită. Soldaţii îl privesc cu admiraţie" (*ibidem*).

Pierderile sunt grele: din întreaga companie, abia de rămân în luptă vreo sută de oameni. Printre cei răniţi se numără şi Bănică Dobre, lovit de un glonţ în umărul stâng. "Atacul naţionalist asupra drumului spre Las Rosas – scrie Horia Sima – era doar un obiectiv secundar în ansamblul operaţiunilor; în realitate, era vorba mai degrabă de o manevră diversionistă, menită să mascheze adevăratul obiectiv: cucerirea Madridului" (Horia Sima, *Histoire du Mouvement Légionnaire*, Rio de Janeiro, p. 292).

Companiei a 21-a îi revine o nouă misiune: să înainteze în direcţia Madridului şi să cucerească satul Pozuelo (aflat la opt kilometri de capitală), unde inamicul se retrăsese. Dar a te apropia de sat nu era tocmai un lucru uşor, căci inamicul săpase tranşee fortificate şi instalase două cuiburi de mitralieră în vârful unei clopotniţe. Încă o dată, intervenţia lui Ionel Moţa este decisivă: cererea sa de a lua clopotniţa cu asalt, împreună cu compatrioţii săi, a fost parţial aprobată de căpitan (supranumit "Nea Ilie"), care-i desemnează ca însoţitori pe Vasile Marin, pe un rus [este vorba de un rus "alb" – n. tr.] şi nouă spanioli. "... tot focul se revarsă asupra lor. Cad, se ridică, aleargă; iată, patru dintre ei au ajuns în vecinătatea clopotniţei. Nu vedem bine cine sunt. Se aud exploxii de grenade. Mitralierele amuţesc. Se întorc asudaţi şi gâfâind; sunt Moţa, Marin, Igor Zaharov şi un spaniol. Se aşază din nou la locurile lor, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Mergem mai departe" (N. Totu, *op. cit.*, p. 92).

A cuceri Pozuelo nu va fi lucru uşor: marocanii, ce au efectuat deja câteva atacuri, au avut de îndurat pierderi grele. Spre seară, compania a 21-a porneşte la atac, cu drapelul românilor în frunte. Odată ocupată clădirea în care se baricadase grosul rezistenţei inamice, atacatorii au trecut ca prin ciur întregul sat, casă cu casă. La sfârşitul bătăliei, care a durat 48 de ore, căpitanul îi cheamă pe Moţa şi Marin, îi îmbrăţişează şi ordonă: "Cea mai frumoasă dintre casele cucerite revine plutonului cel mai eroic. Se va pregăti o cameră specială numai pentru Moţa şi Marin. Cu gardă la uşa de la intrare" (I. Dumitrescu-Borşa, *op. cit.*, p. 210).

În ziua următoare, Ionel Moţa şi părintele Ion Dumitrescu-Borşa au timp să-şi serbeze ziua onomastică. Dar răgazul nu e prea lung: acum trebuie să se îndrepte spre Aravaca şi să obţină controlul asupra căii ferate Las Rosas-Madrid şi a drumului paralel. La Aravaca situaţia este oarecum cea de la Pozuelo: inamicul ocupă poziţii solide în sat şi de acolo are un control desăvârşit asupra câmpiei dimprejur. Sub o ploaie de gloanţe, precedaţi de locotenentul companiei, de Moţa şi de Marin, oamenii companiei a 21-a se lansează într-o cursă nebună peste câmpuri. În cele din urmă, grupul românilor (cu care se află şi rusul Zaharov, şi un caporal spaniol) ajunge la o casă cu două etaje şi pune stăpânire pe ea.

Dar acolo sunt, practic, încercuiţi, iar din tranşeele învecinate un ofiţer republican îi îndeamnă să se predea şi să treacă de partea inamicului, ispitindu-i cu gradele de sergent şi caporal, pe lângă o soldă zilnică de zece *pesetas*. A doua zi, casa este atacată, dar asediaţii izbutesc să reziste până la sosirea restului companiei. Iată bilanţul bătăliei de la Aravaca, schiţat de Horia Sima: "Această acţiune, în care românii au avut un rol decisiv, a fost de o mare importanţă pentru situaţia întregului front. Şoseaua Escorial-Las Rosas-Madrid a ajuns sub controlul naţionaliştilor, iar trupele venite în urmă au putut să-şi continue ofensiva în direcţia Madridului, strângând mereu mai mult cercul în jurul capitalei" (H. Sima, *op. cit.*, p. 295).

Dar inamicul iniţiază îndată un viguros contraatac, pentru a sparge frontul şi a încercui poziţiile naţionaliste din apropierea Madridului. Compania a 21-a primeşte ordinul de a părăsi Aravaca, repliindu-se spre sectorul cuprins între Las Rosas şi Pozuelo. La 11 ianuarie, compania se află încartiruită în satul Majadahonda, pe la marginea căruia trecea linia frontului. Aici Nicolae Totu cade pradă unui acces de febră şi trebuie degrabă spitalizat, astfel că micul grup al românilor se reduce la cinci.

În dimineaţa de 13 ianuarie, sărbătoarea ortodoxă a Bobotezei*****, cei cinci legionari şi-au început ziua cu o rugăciune, apoi au fortificat tranşeea. La dreapta mitralierei sunt postaţi Alecu Cantacuzino, părintele Dumitrescu-Borşa şi Gheorghe Clime. La stânga, Moţa şi Marin. Începe un infern de fier şi foc. Majadahonda este practic rasă de patru sau cinci baterii republicane, care o bombardează neîntrerupt. Hotărâţi să recucerească poziţiile pierdute, roşii atacă, protejaţi de artilerie şi de câteva zeci de tancuri, care avansează mereu. Deodată, în tranşee explodează o grenadă de mare calibru. Moţa şi Marin sunt loviţi în plin.

Legionarii supravieţuitori obţin permisiunea de a însoţi rămăşiţele celor doi la Toledo, unde îi aşteaptă Nicolae Totu. Câteva zile mai târziu, sosesc din România generalul Cantacuzino-Grănicerul şi inginerul Virgil Ionescu, însărcinaţi de Codreanu să aducă în ţară trupurile celor căzuţi. Se adaugă grupului şi Bănică Dobre, cel rănit mai înainte. După o primă ceremonie funebră la Toledo, începe drumul întoarcerii.

La Paris, trupurile neînsufleţite primesc omagiul coloniei româneşti şi al legionarilor rezidenţi în Franţa; la Berlin, cele două sicrie sunt acoperite cu numeroase coroane de lauri, una trimisă chiar de către Führer. Pe 9 februarie, trenul îşi face intrarea în Bucovina românească, unde îl aşteaptă, alături de rudele lui Moţa şi Marin, Codreanu însuşi.

Rudelor sale şi Căpitanului, înainte de plecarea în Spania, Moţa le scrisese câteva scrisori, pe care le încredinţase profesorului Nae Ionescu, cu rugămintea de a fi înmânate destinatarilor numai după moartea sa. "Eu – citim în scrisoarea către părinţii săi – aşa am înţeles datoria vieţii mele. Am iubit pe Christos şi am mers fericit la moarte pentru El! De ce să vă chinuiţi prea mult, când eu am sufletul mântuit, în împărăţia lui Dumnezeu?" (*Testamento di Ion Motza*, Parma, 1984, p. 24; v. şi Ion I. Moţa, *Cranii de lemn*, ed. 1970, col. "Omul Nou", München, pp. 288-289). Iar în scrisoarea către Căpitanul mişcării legionare: "Mor, Corneliu, cu tot elanul şi toată fericirea, pentru Hristos şi Legiune. Nu cer nici răsplată, nici nimic, ci doar biruinţa. [...] Şi să faci, măi Corneliu, din ţara noastră, o ţară frumoasă ca un soare şi puternică şi ascultătoate de Dumnezeu!" (*ibidem*, pp. 26-28; ed. rom. cit., pp. 293-295).

După o scurtă ceremonie, cortegiul se îndreaptă spre capitală, atrăgând, la fiecare oprire, mulţimi de legionari şi poporeni, care îngenunchează şi se reculeg în rugăciune. Neîntrerupt răsună notele *Imnului Moţa-Marin*, scris de Radu Gyr şi pus pe muzică de Ion Mânzatu (v. *Cântece legionare*, Bucureşti, 1937, pp. 11-12; trad. it. C. Mutti, în *Al passo con l'Arcangelo. Ritmi legionari*, Parma, 1982, pp. 106-108):

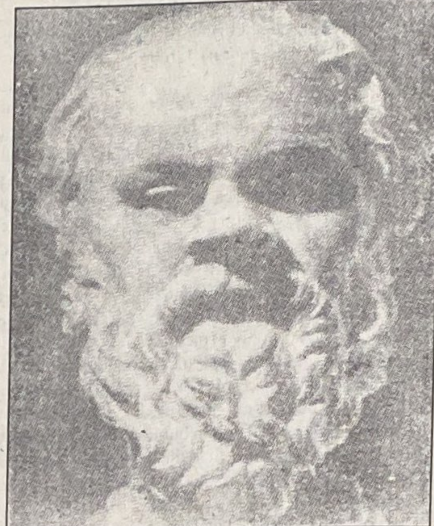
Sunt ruguri şi flăcări: e Spania-n scrum;
gloanţele cad în altar.
În negrele şanţuri cu sânge şi fum,
plouă cu schije şi jar. [...]
Moţa, Arhanghel şi munte,
Marin ca o flacără mare,
cu Căpitanul în frunte,
ne-or duce în viscol de soare.
"Să faci, Căpitane, o Ţară
ca soarele sfânt de pe cer!"

(Textul a apărut în publicaţia italiană "Storia del XX secolo", noiembrie 1996, pp. 51-57; traducerea românească aparţine lui Răzvan Codrescu; din lipsă de timp, citatele româneşti au fost retraduse din italiană, cu excepţia celor din Corneliu Codreanu, Ion I. Moţa şi *Imnul Moţa-Marin*, care au fost redate după originalele româneşti; îi mulţumim d-lui Claudio Mutti că ne-a dat încuviinţarea să traducem şi să publicăm acest text; pentru ilustraţiile care-l însoţesc, îi mulţumim d-lui Traian Popescu, care ni le-a pus cu generozitate la dispoziţie).

***** Ortodocşii sărbătoresc Boboteaza pe 6 ianuarie [n. tr.].

Sicriele lui Moţa şi Marin, sosite în ţară.

PETRE ȚUȚEA DESPRE TRAGICUL SOCRATE

Istoria poate fi înțeleasă și ca intervalul dintre cel dintâi și cel de pe urmă păcat omenesc. Neliniștea și neîmplinirea, consecințe ale căderii din desăvârșirea originară, sunt atributele "omului istoric". Din punct de vedere gnoseologic, neliniștea se numește *căutare*, iar neîmplinirea -*filosofie*. "Omul istoric" trăiește cu obsesia adevărului, pe care însă nu-l poate afla nici în natură, nici în istorie și nici în sinele său autonom. El tinde să se cheltuiască în orgoliul căutării și în iluzia "certitudinilor" raționale. Iar în această zbatere neputincioasă se vădește întreaga tragedie a în-singurării lui. Dacă însă omul l-a părăsit pe Dumnezeu, "căzând în timp", Dumnezeu nu Și-a părăsit Făptura, ci o veghează neîncetat, oferindu-i și lumina adevărului, și șansa veșniciei. Asumându-și religios existența, omul se poate reînălța smerindu-se. În ordinea cunoașterii, *homo religiosus* depășește neliniștea prin *credință* și neîmplinirea prin *revelație*. Ceea ce n-a putut afla în natură, în istorie sau în sine însuși i se luminează mistic în Dumnezeu. Din obsesie, adevărul devine dar; din scop, el devine mijloc; căci omul religios nu trăiește spre a cunoaște, ci cunoaște spre a se mântui. El transcende Istoria și pune lumea sub semnul Parousiei.

Despre această aventură istorică a omului cunoscător și despre reflexul ei dramatic într-una dintre cele mai lucide conștiințe ale păgânismului precreștin - Socrate - ne vorbește regretatul Petre Țuțea în eseul pe care-l reproducem pe pagina alăturată.

De ce va fi fost ales tocmai Socrate să dea seama despre om în ipostaza sa de "ființă întrebătoare"? Pentru că, fără îndoială, momentul Socrate-Platon reprezintă cea mai importantă răscruce din istoria filosofiei, mărturisind deopotrivă despre măreția și limitele ei; pentru că, înainte de Hristos cu câteva veacuri, filosofia elină a resimțit acut (deși n-a mărturisit-o decât pe jumătate) nevoia unei vecinătăți religioase consfințitoare în absolut a demersurilor sale, precum și neputința politeismului în satisfacerea acestei nevoi; pentru că, în fine, filosofia elină a scăpat totuși pentru întâia oară, cu Socrate, de "înfumurarea antropocentristă" a gânditorilor anteriori, constatând că omul, departe de a fi "măsura tuturor lucrurilor", este doar o biată ființă imperfectă, a cărei ameliorare nu poate veni decât de la Zei.

Socrate, cu jertfa lui de cucută, a despicat în două istoria filosofiei antice grecești, așa cum Marele Răstignit avea să despice în două istoria spirituală a lumii. Socrate "a mutat cercetarea din natură în om", făcând totodată pasul de la orgoliul cunoașterii la responsabilitatea ei (de unde și gloria sa de mare pedagog) și intuind necesitatea prezenței zeului inspirator. Într-un anume sens, el a fost, cu uneltele filosofiei, un antemergător al Adevărului Întrupat și nu întâmplător este primul dintre cei câțiva înțelepți ai Eladei pe care pictura bisericească bizantină i-a reținut în frescele ei. Și iarăși, nu întâmplător Socrate este una dintre cele mai admirate și mai comentate figuri ale vechii filosofii în conștiința câtorva mari gânditori moderni, de la Kierkegaard până la Heidegger. Socrate s-a odihnit frumos, în fresce și hrisoave, câtă vreme spiritul european a stăpânit religios, prin creștinism, ceea ce Petre Țuțea numea "triunghiul Divinitate - natură - om"; el a fost redeșteptat dintre morții venerabili atunci când omul, atins de criza modernă, a pierdut înțelesul mistic al lumii și a fost nevoit să redescopere filosofic, anume cu tot tragismul gnoseologic al imperfecțiunii sale, problema "triunghiului etern". Socrate a redevenit din ce în ce mai actual, dar această "actualitate" îl onorează numai pe el, păgânul, nu și pe noi, căci în ce ne privește ea nu poate fi decât semnul unui regres spiritual. E tragic să te întorci, după două mii de ani de creștinism, la condiția imperfectului căutător...

Aplecându-se asupra lui Socrate, spiritul modern se apleacă, de fapt, asupră-și: "se întreabă și caută" sub semnul tragic al unei noi inconsistențe religioase, cu atât mai grave cu cât il găsește pe om nu doar în absența Zeului, dar și a zeilor.

Meditațiile lucide ale lui Petre Țuțea reprezintă mai mult decât un efort de înțelegere a lui Socrate din unghiul de vedere al conștiinței religioase. Socrate e doar o pildă și un pretext. În fond, el trebuie asumat spre a fi depășit. Petre Țuțea se înnobilează cu efortul de a aduce aminte unei lumi prea încrezătoare în sine și prea lesne uitătoare că dacă nu se mulțumește cu iluzia adevărului, cu rotirea deșartă în cercul vicios al propriei suficiențe, atunci trebuie să se întoarcă, asemeni fiului risipitor, la instanța absolută a Zeului, în care toate își află Pacea și Plinătatea. Nu există ieșire filosofică din impas (oricât am jertfi "dumnezeului culturii"), căci cu filosofia nu vom trece niciodată dincolo de scepticismul lui Pilat (*Ioan* 18, 8). De aceea, lui Petre Țuțea nu-i plăcea să i se spună "filosof", ci pur și simplu "gânditor creștin". Și nu există nici ieșire mitologică, întrucât "«zeii fabulei» sunt goi de transcendent", iar "evlavia absolută este incompatibilă cu pluralitatea lor". Visul politeist al lui Emil Cioran ("Noii zei") nu poate fi, dacă e să-l luăm în serios, decât un simptom al dispariţiei. "Dumnezeu - identificat cu Adevărul, cu Realul -este principiul stăpânitor al antropologiei ca știință a omului etern", scrie Petre Țuțea. "Adevărul religios este transcendent în esență, situat dincolo de om și de natură, fiind realul unic, izvorul lumii și vieții (...). Nici o construcție filosofică nu este justă, ci, cel mult, un punct de vedere util, comod și orientator, în absența revelației". Asemenea naturii oarbe, omul singur nu poate fi izvor al adevărului. Rațiunea lui poate fi doar vehicul al acestuia, ceea ce Socrate a avut meritul să intuiască, situând adevărul "nu la nivelul logic al științei conceptelor", ci "în lumea transcendentă a ideilor".

Atitudinal, omul modern are posibilitatea de a-l imita sau de a-l depăși pe Socrate. A-l imita înseamnă a urma linia istoric-profană, ajungând, în cazul cel mai fericit, până în proximitatea Zeului, dar sorbind cucuta înainte de a-l cunoaște ("Socrate *s-a zbătut* - s.n. - între înțelepciunea lui filosofică, ce reclama o nouă Divinitate, și imperfecțiunile mitologiei grecești", scrie Petre Țuțea. "Zbaterea" este, așadar, condiția înțelepciunii profane). A-l depăși înseamnă a valorifica experiența religioasă a veacurilor care ne despart de Athena filosofilor, a părăsi adică linia istoric-profană, autonomismul nostru spiritual, primind adevărul revelației divine. E doar o iluzie a orgoliului nostru nesăbuit că în această alternativă ne-am sacrifica Rațiunea. Dimpotrivă, acesta ar fi singura cale ("calea Domnului", cum o numea Bossuet, evocat de P. Țuțea) de înnobilare a acestei Rațiuni, ce ar deveni astfel purtătoare de adevăr, iar nu de simple iluzii speculative.

Această depășire a condiției socratice prin reînsuflețirea credinței și prin exercițiul adevăratei evlavii - iată ce ne propune Petre Țuțea, vorbind, în fond, despre noi și despre lumea noastră, în spiritul marilor corifei ai gândirii interbelice românești. Tipărim paginile alăturate la 5 ani de la moartea autorului lor, cu convingerea că legenda lui Petre Țuțea va lucra mai departe, ca o mare pildă de conștiință creștină și națională.

Menționăm că o variantă mai extinsă a acestui eseu, semnată Petre Boteanu, fusese strecurată în *Almanahul "Viața Românească"* pe anul 1986, prin bunăvoința și curajul regretatului Gheorghe Pituț.

Adolf VASILESCU

OMUL ISTORIC
FRAGMENT DESPRE SOCRATE

Dumnezeu - identificat cu Adevărul, cu Realul - este principiul stăpânitor al antropologiei ca știință a omului etern. "Omul istoric" al lui Dilthey este la fel de iluzoriu ca și "supraomul" lui Nietzsche; și unul și celălalt nu sunt altceva decât măști amăgitoare ale omului real. Primul e un simplu joc al devenirii, cât despre cel de-al doilea, Nietzsche îl gândește mitologic: supraomul vrea să-l înlocuiască pe Dumnezeu, creând el însuși noi și false divinități. Și când ajunge să se roage "zeului necunoscut", acesta firește că nu-i răspunde, fiind imaginar. Supraomul reprezintă, cum observa Andler, doar "un scop, un proiect al omului, cam în felul în care l-a conceput Goethe, al cărui fenomenism bioistoric a constituit modelul supraomului lui Nietzsche". Prin urmare, supraomul nietzschean nu este altceva decât tot omul bio-istoric dintotdeauna al acestei lumi, afirmându-și panteistic viața și asumându-și eroic-dionisiac devenirea, în orice formă apare.

Acest "impas antropologic" îl simțise mult mai devreme Socrate. Și el s-a întrebat asupra omului, bâjbâind între realitate și iluzie. Filosoful Socrate este un înțelept, întrebător și căutător la rându-i, dar presimțind că inspirația îi vine de la zei, chiar dacă o vehiculează filosofic. El a trăit neliniștea căutării, simțind însă obscura nevoie a unei Divinități transumane și transmundane, ca unul ce și-a dat seama de natura relativă a zeilor fabulei. Dar până la venirea Divinității celei noi, el a avut înțelepciunea de a nu dizolva rațional Olimpul, tradiția mitologică părându-i-se mai aproape de adevăr decât construcțiile minții autonome a omului căutător.

Cicero a afirmat că "Socrate a coborât filosofia din cer pe pământ". E numai o eroare de orator latin, fiindcă îndeobște lucrurile stau pe dos: filosofia urcă pământul la cer, uneori chiar atât de nelegitim încât îl golește pe acesta din urmă de mistere. Socrate era prea filosof ca să facă altminteri. Ca pedagog, el a făcut însă altceva: *a mutat filozofia din natură în om*, urmărind desăvârșirea acestuia prin adâncita cunoaștere a adevărului, binelui și frumosului. Numai că este greu de spus dacă cele două științe constatate de el - știința conceptelor (nivelul logic al cunoașterii) și știința ideilor, a "arhetipurilor" (care ar fi mistica) - poartă pecetea revelației, fiindcă "mania" grecească stă sub semnul zeilor-mituri, iar meditația strict filosofică nu duce la Real. Și totuși el pare să prefigureze ordinea creștină.

S-a afirmat că premisa antropologiei lui a fost autocunoașterea, pe urmele poruncii de pe frontispiciul templului din Delfi: *Gnoti se auton* ("Cunoaște-te pe tine însuți!"). Dar în dialogul *Charmide*, despre înțelepciune, care la început este "autocunoaștere", se ajunge la imposibilitatea cunoașterii înțelepciunii pe această cale, Socrate recomandând "imperfect" căutarea unui zeu, care singur ar putea să-i arate ce este înțelepciunea. În conștiința lui apare, așadar, mărginirea omului căutător. Socrate ni se înfățișează deopotrivă ca dialectician și metafizician al cunoașterii. Dialectica l-a dus la concept, unitate logică utilă atât în știință în general, cât și în "morala ca știință", iar metafizica - la doctrina ideilor.

Morala fericirii socratice este fundată rațional, deși el pare "să filosofeze religios", invocând în sprijinul acțiunii sale de educator moral mesajul lui Apollo. Este ambiguu: pe de o parte valoarea rațiunii, pe de altă parte puterea Divinității. Filosofează, caută și crede. Nu se poate înțelege ușor ordinea lui morală în absența unei Divinități unice și reale; dar aceasta nu i s-a arătat totuși. Etica lui filosofică, ca orice etică de acest tip, rămâne o construcție umană, rațională, și cel mult o trăire afectivă aleatorie, așa-zisa obiectivitate fiind un punct de vedere provizoriu acceptat, pentru precizia formulării și pentru relativa lui utilitate normativă. "Orice om vrea binele său", spunea Socrate. Dar pentru evitarea erorilor teoretice și practice, adică pentru acordul între morala individuală și morala socială, Socrate a depășit (spune Gompertz) fundarea psihologică, anume prin obiectivitatea logică, fiecare virtute fiind exprimată printr-un concept. Desigur, virtuțile - concepte formează un sistem moral. Logica nu poate însă corecta moravurile în lipsa conștiinței religioase sau măcar a sancționismului juridic comunitar. Morala ca "știință a moravurilor" este simplu sistem logic abstract, deschis, arătându-ne cel mult evoluția istorică a moravurilor. Dar pentru ca individul, neamul sau specia să dăinuiască plenar e nevoie să se depășească bioistoria. De altfel, logica nu conține nici un adevăr, ci doar "comodități mintale" (H. Poincaré), invariante - formale și relativ - utile. Un asemănător "utilitarism" susținuse și Horațiu în ordinea estetică. Numai că la Socrate intervine, în chip obscur, *daimonion*-ul, "demonul de care Socrate se credea inspirat". Chiar și-n ordinea mitologică greacă se constată existența intuiției unei inspirații divine: nu o simplă voce interioară, ci o manifestare cu pretenții de trans-subiectivitate.

Socrate s-a zbătut între înțelepciunea lui filosofică (ce reclama o nouă Divinitate) și imperfecțiunile mitologiei grecești. "Zeii fabulei" stăpâneau cetatea, iar noua Divinitate nu se arăta. Destin tragic de înțelept drept, brav și de cetățean desăvârșit... E un aspect esențial al sufletului lui Socrate care, cu toate că nu i s-a relevat adevărul, a trăit pasiunea căutării lui între "aici" și "dincolo". Desigur, prin filosofie, artă, știință și tehnică, omul căutător este permanent limitat; la acest nivel al cunoașterii, singura soluție potrivită a spiritului rămâne perspectiva istorică. Anistorismul filosofic este doar o iluzie gnoseologică și axiologică, cum a năzuit Rickert. Omul vrea și își imaginează nelimitat, dar infinitul însuși nu-l scoate din limitele lui. Inteligența, imaginația, voința și "mania" - pseudoinspirația, cu rădăcini închipuie în "zeii fabulei" - nu l-au putu duce pe Socrate la adevăr. Comportamentul lui moral, în absența unei religii autentice, rămâne o taină pe deasupra naturii umane.

Dialogul *Euthyphron* este semnificativ. Există acolo un conformism mitologic de circumstanță. În finalul dialogului triumfă religiozitatea grecească a lui Platon, nu logica lui Socrate, judecătorii reprezentând zeii iluzorii ai cetății, nu Divinitatea unică și absolută căutată de Socrate. Acesta nu apăruse încă spre a amenda plăsmuirile omului. Așa se poate înțelege sfârșitul tragic al marelui atenian. El n-a fost atât un vizionar, cât un moralist metafizic neliniștit de imperfecțiunile spirituale și morale ale cetății. I-a lipsit luciditatea ultimă, forța profetică a vizionarului. Desigur că nu se poate admite nici ceea ce susțin cei ce se depărtează de el, de "acest neliniștitor atenian" (Paul Natorp), cum că n-ar fi rămas nimic logic, psihologic, etic sau în genere filosofic de pe urma lui Socrate. Imaginea lui, așa cum ne-a transmis-o Platon, "prelungește neliniștea marelui întrebător până azi".

Acțiunea imediată, limitat-eficace și logic-coherentă, îi produce omului în genere iluzia sănătății spirituale. El ajunge astfel să știe neștiind, ca în formula acelei *docta ignorántia* a lui Nicolaus Cusanus. Numai credinciosul trăiește plenitudinar misterul adevărului unic.

Tragica existență a lui Socrate arată jocul între politeismul gol de transcendent și înțelepciunea lui limitată, fără ieșire. Socrate și Platon și-au dat seama de imperfecțiunile politeismului, de zeii amăgitori ai imaginației, simple personificări ale formelor vieții fizice sau sufletești, dar, în absența unei Divinități adevărate, au considerat această lume a închipuirii mai aproape de adevăr decât construcțiile aleatorii ale minții. Au preferat viața trăită tradițional, negăsind vreo bucurie în cea năzuită de spiritul omului rătăcitor. "Nu ideea binelui devine zeu, ci zeul devine ideea binelui". Deși nu se poate face teologie în politeism, ci doar simplă teogonie, zeii au fost totuși absolutizați și prezentați făcând, iar nu gândind. Ei pot fi, deci, citiți în lucruri ("argumentul cosmic" apare și la Platon și la Aristotel). Trebuie stabilite, prin urmare, limitele spirituale ale omului atenian din vremea aceea, adică incapacitatea generală a acestui om de a depăși jocul dintre rațiunea căutătoare și politeism, nici filosoful nefiind suficient de lucid și nici masa nemaipurtând tradiția religioasă "cu puterea neștiinței ei". Mulțimea trăiește și rătăcește fără să știe, iar filosoful caută fără să afle. Inerția și activitatea utilă a omului, raportate la adevăr, sunt echipolente, adică egal depărtate de el. Este cazul generic al rătăcitorului om istoric, care se mișcă între construcțiile minții negatoare a zeilor și acceptarea lor (fie din teamă, fie din nevoia interioară de Absolut), în absența unei transcendențe adevărate. Socrate a rătăcit rațional, urmând "calea omului", opusă "căii Domnului" (ca să folosesc termenii lui Bossuet), în vreme ce mulțimea a rătăcit inconștient. Ambele aventuri tragice ilustrază viziunea heideggeriană a "istoriei ca rătăcire".

Athena acelui timp? Mitologie, plăsmuiri teogonice, personificări ale fenomenelor psiho-fizice absolutizate antropomorf, artă, tehnici ale existenței și... democrație. Într-un atare climat, înțelepciunea, în confruntare cu înșelăciunea, este la fel de îndepărtată de adevăr ca și aceasta.

Abia o viziune teologal-creștină ne arată limitele virtuților dianoetice grecești, tendințe ale intelectului spre o perfecțiune pe care formula "căii omului" nu o poate atinge. La nivel logic sau metafizic, omul se mișcă invariant-formal, util, comod sau gratuit. Omul, ca și natura oarbă, nu poate fi izvor al adevărului; nu-l poate, cel mult, decât vehicula. Genialitatea însăși este o simplă formă de înfumurare a omului căutător (e de observat că ea nu a existat în conștiința lui Socrate, el asumându-și doar misiunea de a corecta și îndruma cât mai just pe cei neisprăviți).

Altfel spus, rațiunea este la fel de departe de Marele Mister ca și imaginația naivă plăsmuitoare de mituri. Prezicătorul nu este profet, mitologul nu este sacerdot, iar filosoful - ca și artistul ori savantul - rămâne tot "aici". Misterele se comunică, nu se descifrează. Omul religios autentic le primește neinițiatic și trăiește învăluit de ele. În lumea miturilor, ca și în cea rațională, în pofida oricărei aparențe, avem de-a face numai cu omul gol de mistere. Evlavia absolută este incompatibilă cu pluralitatea zeilor, căci zeii sunt împărțiți și adesea ce le place unora nu le place și celorlalți. Este o consecință ruinătoare, impusă chiar de logică, atingând fondul "teologiei" politeiste. Din politeism nu s-a ieșit pe calea logicii, ci pe aceea a religiei, prin creștinism.

În concluzie, Socrate filosoful întreabă, se întreabă și caută, nu fără conștiința că nu poate cunoaște și că nu se poate autocunoaște în lipsa "maniei", a năzuitei prezențe a zeului inspirator. El crede că are misiunea de educator de la Apollo. Daimonul său nu l-a dus la înfumurarea antropocentrică a unui Protagoras ("Omul este măsura tuturor lucrurilor..."), ci l-a pus în fața limitelor rațiunii. Filosofii negatori ai zeilor n-au pus nimic în locul acestora; Socrate, constatând incapacitatea înlocuirii zeilor, a hotărât să rămână la ei. Desigur că era greu de definit în politeism o poziție pe măsura aspirațiilor lui etico-religioase, astfel că soarta i-a fost pecetluită. Să nu uităm însă că toată gândirea grecească de dinaintea lui a fost numită presocratică. De ce? Pentru că el este cel care a mutat, cum spuneam, cercetarea din natură în om, urmărind prioritar imperativul desăvârșirii morale și punând la contribuție, în scopul acesta, toate subțirimile disperate ale Rațiunii. Dar, ca ins religios, el n-a situat adevărul la nivelul logic al științei conceptelor, ci l-a situat în lumea transcendentă a ideilor. Cu toate imperfecțiunile sale, care sunt ale unei lumi, trebuie să reținem de la el legarea adevărului de Divinitate și de nemurire. De aceea, înțeleptul acesta tragic merită să se afle zugrăvit prin bisericile creștinătății.

Petre Țuțea

COMENTARIU LA CARTEA FACERII

(urmare din numărul trecut)

4. CAIN ŞI ABEL

După izgonirea protopărinţilor din Eden, Dumnezeu le-a rânduit, ca o mângâiere, să aibă copii.

"După aceea a cunoscut Adam pe Eva, femeia sa, şi ea, zămislind, a născut pe Cain şi a zis: Am dobândit om de la Dumnezeu" (*Fac*. 4, 1). Sfântul Ioan Gură de Aur află aici două înţelesuri: un început de înţelepciune la femeie, care cunoaşte acum că tot ce avem vine de la Dumnezeu; şi începutul relaţiei trupeşti, ca urmare a căderii (*"după aceea a cunoscut Adam pe Eva"*). În starea edenică, arată acelaşi autor, a stăpânit fecioria. Nu putem, însă, spune nimic sigur despre modul în care s-ar fi înmulţit oamenii păzind fecioria, ci doar să bănuim că relaţia lor ar fi fost una predominant spirituală.

Numele primului născut, *Cain*, înseamnă "primit; dobândit; fierar".

"Apoi a mai născut pe Abel, fratele lui Cain" (*Fac*. 4, 2a). *Abel* se traduce prin "suflare; abur", indicând scurtimea vieţii sale. Eliade traduce pe Abel prin "păstor" şi conchide: "Conflictul lor reflectă situaţia ambivalentă a fierarului în anumite societăţi pastorale, în care este fie dispreţuit, fie respectat, dar întotdeauna temut" (*op. cit*., p. 170). Observaţia este, fără îndoială, interesantă, dar ne pare destul de îndepărtată de contextul biblic.

"Abel a fost păstor de oi, iar Cain lucrător de pământ" (*Fac*. 4, 2b). Sunt arătate cele mai vechi îndeletniciri umane şi, totodată, observăm prioritatea pe care Scriptura o acordă lui Abel, deşi acesta e al doilea născut. Primatul e, bineînţeles, de ordin moral, astfel că nu subscriem întrutotul părerii conform căreia aici s-ar afla "prima apariţie a temei mezinului preferat fratelui mai mare" (*Biblia*, 1688, Pars I, *Genesis*; Iaşi, 1988, p. 333 - GEN). Din chiar îndeletnicirile celor doi, putem vedea în Abel un prototip al lui Hristos, Păstorul cel bun, iar în Cain pe cel ce se îngrijeşte exclusiv de trup (lucrător de pământ) şi culege roadele fireşti ale preocupării sale (plăcerile, durerea, grijile, patimile).

"Dar după un timp, Cain a adus jertfă lui Dumnezeu din roadele pământului. Şi a adus şi Abel din cele întâi născute ale oilor sale şi din grăsimea lor. Şi a căutat Domnul spre Abel şi spre darurile lui, iar spre Cain şi spre darurile lui n-a căutat" (*Fac*. 4, 3-5a). Chiar în stare de cădere şi fără a-L fi cunoscut pe Creator în chip nemijlocit, asemeni protopărinţilor, oamenii ştiu că se cuvine să-I închine Aceluia o parte din roadele muncii lor, ca Unuia de la care vine tot binele. Sfântul Ioan Gură de Aur vede aici dovada că dintotdeauna cunoştiinţa de Dumnezeu a sădită în conştiinţa omului.

Există tentaţia de a socoti părtinitoare atitudinea lui Dumnezeu faţă de jertfele aduse. Dar Abel alege cu grijă jertfa sa (cele întâi născute ale oilor lui), în vreme ce Cain jertfeşte la întâmplare (din roadele pământului). Sfântul Maxim Mărturisitorul explică jertfa lui Abel, comparând pe acesta cu Sfântul Ioan Botezătorul şi Înaintemergătorul: "Glas al lui Dumnezeu Cuvântul, care strigă de la început în pustie, adică î n firea oamenilor, sau în lumea aceasta, este desigur orice sfânt, (...) [când] închină lui Dumnezeu cu sinceritate, ca Abel, cele dintâi mişcări ale contemplaţiei sufletului, îngrăşate prin virtuţi". Gândurile noastre bune trebuie aduse, îndată ce se nasc, înaintea lui Dumnezeu, spre a nu fi sfârtecate de vrăjmaş. Cât priveşte "roadele pământului", am arătat mai sus înţelesul lor. Sfântul Grigorie de Nyssa precizează: "Ni se porunceşte să nu jertfim lui Dumnezeu cu zgârcenie [cu micime de suflet] laudele şi rugăciunile, nici să aducem Stăpânului orice, la nimereală, ci să-I închinăm ceea ce este de căpetenie în suflet, mai bine zis însuşi sufletul întreg, cu toată dragostea şi hotărârea".

Nu ştim în ce fel a făcut vădită Dumnezeu alegerea Sa. "Theodotion, urmat de Părinţii Bisericii, este primul care explică alegerea prin căderea unui foc din cer, care a mistuit jertfa lui Abel şi nu pe cea a lui Cain" (*GEN*, p.333). În pictura bisericească apare şi altă variantă: fumul jertfei lui Abel se înalţă către cer, iar al celei a lui Cain se risipeşte. Oricum, din textul biblic reiese cu claritate că respingerea jertfei sale i-a fost binecunoscută lui Cain.

"Şi s-a întristat Cain tare şi faţa lui era posomorâtă" (*Fac*. 4, 5b). De acum se vădeşte inima lui Cain, dar Dumnezeu i-a cunoscut gândurile înaintea oricărei manifestări văzute: "La Cain, răutatea n-a început să se manifeste când şi-a ucis fratele, căci încă înainte Dumnezeu Cel cunoscător al inimilor *nu privise spre Cain şi spre jertfa lui*, ci răutatea lui a ieşit [doar] la iveală când l-a ucis pe Abel" (Clement Alexandrinul).

"Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: Pentru ce te-ai întristat şi pentru ce s-a posomorât faţa ta? Când faci bine, oare nu-ţi este faţa senină? Iar de nu faci bine, păcatul bate la uşă şi caută să te târască, dar tu biruieşte-l!" (*Fac*. 4, 6-7) Textul ebraic fiind corupt, versetul 7 ridică dificultăţi în traducere. Părinţii Bisericii arată că e vorba de avertizarea lui Cain că e pe cale de a cădea în păcate mai mari, cerându-i-se să lupte împotriva lor; nu e anulată libertatea de alegere.

Septuaginta are versiunea: *"N-ai fi păcătuit dacă ai fi adus drept; dar n-ai împărţit drept! Linişteşte-te!"*. După Sfântul Vasile cel Mare, "liniştea este începutul curăţirii sufletului": Dumnezeu încearcă să-l întoarcă pe Cain de la gândul său. El nu-şi abandonează făptura, nici chiar căzută în mulţime de păcate! Lui Cain i se cere să pună început liniştirii, "căci n-ar putea împăca pe Dumnezeu cel ce nu e în pace cu fratele său, ci în dezbinare şi ură" (Sf. Ciprian al Cartaginei).

"După aceea a zis Cain către Abel, fratele său: Să ieşim la câmp! Iar când erau ei în câmpie, Cain s-a aruncat asupra lui Abel, fratele său, şi l-a omorât" (*Fac*. 4, 8). Alunecarea în păcate tot mai grele orbeşte pe împătimit." Cain pune la cale crima împotriva fratelui său, îl atrage într-un deşert şi înfăptuieşte crima, încrezându-se în singurătatea locului, fapt nelegiuit şi nebunesc totodată, fiindcă a socotit că este destul, pentru a-şi ucide fratele, să se ferească de văzul oamenilor, fără să-şi dea seama că la omorul săvârşit de el Dumnezeu este martor. Socotesc că s-a gândit atunci, cum se gândesc şi acum mulţi, că Dumnezeu nu se îngrijeşte de cele pământeşti şi nu vede faptele oamenilor scelerați. Fără îndoială că aşa s-a gândit, de vreme ce, după săvârşirea crimei, chemat şi întrebat de Dumnezeu, a răspuns că nu ştie nimic despre uciderea fratelui. Îl socotea pe Dumnezeu atât de străin de faptele oamenilor, încât credea că poate acoperi cu minciuni o nelegiuire atât de bestială. Dar socoteala lui a ieşit altfel. Căci pe Dumnezeu, de către care-şi închipuia că nu-i este văzută crima pe când o înfăptuia, L-a simţit că-l vede pe când era condamnat" (Salvianus).

Nil Ascetul actualizează: "Iar dacă e careva din cei ce nu ştiu încă să se lupte, să rămână nesupărat acasă, asigurându-şi neprimejduirea prin liniştea sa. Aşa era Isus al lui Navi, despre care s-a scris: «*Iar slujitorul Isus, fiind încă tânăr, nu ieşea afară din cort*» (*Ieş*. 33, 11). Căci ştia din istoria lui Abel că cei ce pleacă la câmp sunt ucişi de fraţii şi de prietenii după trup, pentru că ies la luptă înainte de vreme". Să nu ne avântăm spre fructele vieţii creştine câtă vreme socotim încă patimile ca "fraţi şi prieteni" ai noştri!

Tertulian socoteşte că, asemenea Evei, Cain a nesocotit virtutea răbdării: "De-a surda aş scrie despre nerăbdare, dacă acel prim ucigaş şi prim fratricid, Cain, ar fi aşteptat cu suflet liniştit şi răbdător faptul că jertfa sa n-a fost bine primită de Dumnezeu, dacă nu s-ar fi mâniat pe fratele său, dacă, în sfârşit, n-ar fi ucis pe nimeni".

Includem aici şi o pretenţioasă tâlcuire a Sfântului Maxim Mărturisitorul: "Cain este legea trupului, cea dintâi pe care o naşte Adam după ce a călcat porunca dumnezeiască. Iar Abel este cugetul duhului, pe care-l naşte tot acela, mai pe urmă, prin căinţă. Pe acesta îl ucide Cain, fiindcă a purces la contemplarea naturii înainte de a dobândi deprinderea desăvârşirii în acest scop".

"Atunci a zis Domnul Dumnezeu către Cain: Unde este Abel, fratele tău? Iar el a răspuns: Nu ştiu! Au doară eu sunt păzitorul fratelui meu? Şi a zis Domnul: Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ" (*Fac*. 4, 9-10). Ca şi atunci când l-a întrebat pe Adam, Dumnezeu nu caută nici acum să afle, ci, dimpotrivă, să-i arate lui Cain că fapta îi este cunoscută, ca astfel să-l aducă la căinţă. Dar, ca şi Adam odinioară, Cain nu-şi mărturiseşte păcatul.

Uciderea intră în categoria păcatelor "strigătoare la cer" (sângele vărsat "strigă" către Dumnezeu, cerând o pedeapsă imediată). "În majoritatea religiilor şi culturilor, sângele (ebr. *dam*) era considerat sediul vieţii şi al forţei vitale; în această calitate apartinea lui Dumnezeu şi ca atare orice vărsare de sânge nevinovat reprezintă o nelegiuire împotriva divinităţii" (*GEN*., p. 333).

Ca şi în cazul lui Adam, urmează anunţarea pedepsei: *"Şi acum eşti blestemat de pământul care şi-a deschis gura sa, ca să primească sângele fratelui tău din mâna ta. Când vei lucra pământul, acesta nu-şi va mai da roadele sale ţie; zbuciumat şi fugar vei fi tu pe pământ"* (*Fac*. 4, 11-12). Pe bună dreptate exclamă Sfântul Chiril al Ierusalimului: "Mare este păcatul, mică osânda!". În bunătatea Sa, Dumnezeu nici nu-l pedepseşte pe Cain, ci doar îi anunţă urmarea firească a faptei sale. "Că trupul, dacă nu are sprijinul său firesc, trebuie neapărat să se vânzolească şi să tremure" (Sf. Vasile cel Mare). Odată cu creşterea păcatului, sporesc şi consecinţele. "Neamul lui Adam, căzând din poruncă şi făcându-se vinovat de păcate, e zbuciumat de gânduri nestatornice şi e plin de frică şi de tulburare, însuşi vrăjmaşul învăluind tot sufletul care nu s-a născut din Dumnezeu în pofte şi plăceri felurite, învârtindu-l ca pe grâu cu o lopăţică" (Sf. Simeon Metafrastul).

"Şi a zis Cain către Domnul: Pedeapsa mea este mai mare decât aş putea-o purta. De mă izgoneşti acum din pământul acesta, mă voi ascunde de la faţa Ta şi voi fi zbuciumat şi fugar pe pământ şi oricine mă va întâlni, mă va ucide" (*Fac*. 4, 13-14). După cum e o gradaţie în păcat, e un progres şi în tristeţea vinovată care îi urmează. Sfântul Ioan Casian identifică aici momentul alunecării lui Cain într-un păcat şi mai greu, deznădejdea de ajutorul lui Dumnezeu, păcat din categoria celor împotriva Duhului Sfânt: "Mai există încă şi o altfel de tristeţe, mai blestemată, care împinge sufletul păcătos nu la îndreptarea vieţii şi la alungarea patimilor, ci la cea mai pierzătoare disperare; aceasta l-a împiedecat pe Cain de la căinţă".

"Şi i-a zis Domnul Dumnezeu: Nu aşa, ci tot cel ce va ucide pe Cain înşeptit se va pedepsi" (*Fac*. 4, 15 a). Sfântul Ioan Gură de Aur tâlcuieşte amănunţit acest loc. Vom încerca să rezumăm. Numărul şapte este întrebuinţat adeseori de Scriptură pentru a arăta un număr mare. Se arată astfel cât de gravă e fapta lui Cain şi cât de înfricoşătoare urmările. Oricine, văzând zbuciumul lui Cain, va cunoaşte fapta sa şi se va îngrozi de urmări. De aceea, de l-ar ucide, pe el sau pe oricare altul, pedeapsa ar fi amplificată, căci era avertizat asupra consecinţelor.

"Şi a pus Domnul Dumnezeu semn lui Cain, ca tot cel care îl va întâlni să nu-l omoare" (*Fac*. 4, 15 b). Nu ştim ce semn a fost acela, versetul fiind destul de obscur. Credem, totuşi, că e vorba de tremurul şi zbuciumul de care s-a amintit, semn vizibil oricui.

"Şi s-a dus Cain de la faţa lui Dumnezeu şi a locuit în ţinutul Nod, la răsărit de Eden" (*Fac*. 4, 16). "Dacă Adam *s-a ascuns de la faţa lui Dumnezeu*, Cain, mai păcătos şi mai nelegiuit decât Adam, *a plecat de la faţa lui Dumnezeu*" (Origen). Ruptura e totală! Clement Alexandrinul tâlcuieşte mutarea lui Cain în ţinutul Nod (Naid): "*Naid* se tâlcuieşte «turburare», pe când *Eden*, «desfătare». Credinţa, groaza şi pacea sunt desfătare, din care a fost izgonit cel ce n-a ascultat. Cel care se socoteşte înţelept, însă, de la început nici nu vrea să audă de poruncile dumnezeieşti; ci ca unul care se crede prin el

Ioan Sorin USCA

☞

însuşi învăţat, se împotriveşte frâului şi, de buna sa voie, se mută în tulburarea învălurată; şi coborându-se de la cunoaşterea Fiinţei nenăscute la cele muritoare şi născute, are când o părere, când alta".

În continuare (4, 17-24), e arătată descendenţa lui Cain şi sporirea păcatului în acesta. Finalul capitolului notează naşterea lui *Set* (= înlocuit; vlăstar), apoi a lui *Enos* (= om slăbănog; muritor), cel care *"a nădăjduit a chema numele Domnului"* (*Fac.* 4, 26). E vădită diferenţa între urmaşii lui Cain şi cei ai lui Set, înlocuitorul lui Abel.

5. POTOPUL

Răul a sporit progresiv în lume, motiv pentru care Dumnezeu a hotărât să nimicească omenirea, prin potop de apă. *Cartea Facerii* descrie cataclismul pe întinderea a 4 capitole (6-9). Memoria omenirii a păstrat amintirea diluviului. Mircea Eliade remarcă: "mitul potopului este aproape universal răspândit; el este atestat în toate continentele (deşi foarte rar în Africa) şi la diverse niveluri de cultură" (*op. cit.*, p. 70).

Potopul descris de Biblie a avut loc în jurul anului 3600 î. Hr., în zona Mesopotamiei, lăsând un strat de mâl gros de 3 metri, pe o suprafaţă de 270.000 kmp. Miturile despre potop întâlnite în alte zone sunt, de regulă, amintiri ale unor evenimente similare, cu urmări catastrofale.

Una dintre cele mai vechi relatări ale diluviului e cuprinsă în *Epopeea lui Ghilgameş* (sec. XVI î. Hr.). Ea, Stăpânul Înţelepciunii, îl vesteşte pe Utnapiştim că zeii au hotărât nimicirea oamenilor: "Omule din Suruppak, fiu al lui Ubar-Tutu, dărâmă-ţi casa, fă-ţi o corabie, lasă bogăţiile, caută să-ţi scapi viaţa, dispreţuieşte bunurile pământeşti, păstrează-ţi vie suflarea vieţii şi încarcă în corabie orice sămânţă de viaţă"! (Tableta XI). Interesant că acestui citat i se potriveşte foarte bine un comentariu al lui Isaia Pustnicul: "Precum corăbierii nu poartă haine frumoase, sau mănuşi, sau sandale, căci de nu sunt dezbrăcaţi nu pot înota, aşa ii e cu neputinţă sufletului să treacă peste valurile vânturilor potrivnice ale răutăţii, de nu se află dezbrăcat de cele ale lumii". Ar mai fi de menţionat că între relatarea biblică a potopului şi cea prezentată mai sus asemănările sunt mult mai puţin numeroase decât deosebirile esenţiale.

Dar să revenim la textul Scripturii. După ce reaminteşte că Dumnezeu l-a făcut pe Adam după chipul Său, arată că lui Adam *"i s-a născut un fiu după asemănarea sa şi după chipul său şi i-a pus numele Set"* (*Fac.* 5, 3). Cain e abandonat de autorul biblic, sămânţa sa fiind deja condamnată. "Plecat" de la faţa lui Dumnezeu, el nu mai e nici măcar după chipul şi asemănarea părinţilor săi căzuţi, într-atât a fost desfigurat de păcat. De acum, sunt înfăţişaţi doar urmaşii lui Set, pentru că "toţi oamenii care sunt în lumea aceasta sunt fiii lui Set. Căci urmaşii lui Cain au pierit în potop" (Origen). Dar nu vom putea explica existenţa tuturor popoarelor prin descendenţa lui Set, fiindcă, după cum s-a arătat, cataclismul a fost limitat la zona mesopotamiană. Totuşi, în mare, putem suprapune urmaşii lui Set peste ceea ce reprezenta "lumea cunoscută" în vremea lui Origen.

Între urmaşii lui Set e prezentat şi *Enoh* (= sfinţit; iniţiat în taine), un personaj aparte care, pentru sfinţenia vieţii sale, a fost mutat de Dumnezeu; asemeni lui Ilie (*IV Regi* 2, 11), el nu a trecut încă prin moarte, urmând să revină pe pământ.

Matusalem (= jertfa păcii) a născut pe *Lameh* (= plin de putere; om sălbatic). *"Lameh a trăit o sută optzeci şi opt de ani şi atunci i s-a născut un fiu. Şi i-a pus numele Noe, zicând: Acesta ne va mângâia în lucrul nostru şi în munca mâinilor noastre, la lucrarea pământului, pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu"*. Prin *Noe* (= mângâiere; linişte; odihnă), omenirea avea să se odihnească de la "lucrarea pământului", adică avea să părăsească patimile grosiere. De remarcat şi vârstele aproape incredibile (către o mie de ani) la care ajungeau oamenii de dinainte de potop. Un studiu serios pe această temă ar putea demonstra că aceste vârste nu sunt simple legende. Chiar căzută în păcate, omenirea încă nu era supusă corupţiei în acelaşi grad ca mai târziu.

"Noe era de cinci sute de ani, când i s-au născut trei feciori: Sem, Ham şi Iafet" (*Fac.* 5, 32). Sunt prezentaţi părinţii popoarelor de după potop:

Sem (= nume; răsad; sămânţă; faimă), părintele semiţilor; *Ham* (= negru; culoare închisă; căldură; cel nervos), strămoşul hamiţilor; *Iafet* (= întindere; răspândire; frumuseţe), părintele rasei iafetite.

Anul 500 al vieţii lui Noe e indicat aici ca timpul în care Dumnezeu a anunţat pentru prima dată cataclismul ce va veni.

Urmează un loc obscur: *"Iar după ce au început a se înmulţi oamenii pe pământ şi li s-au născut fiice; fiii lui Dumnezeu, văzând că fiicele oamenilor sunt frumoase, şi-au ales dintre ele soţii, care pe cine a vrut"* (*Fac.* 6, 1-2). În "fiii lui Dumnezeu" s-au văzut fie fiinţe cereşti, fie îngeri căzuţi. E mai prudent să rămânem la explicaţia Sfinţilor Părinţi, după care fiii lui Dumnezeu sunt urmaşii lui Set, cei care *au început a chema numele Domnului*, iar fiicele oamenilor sunt din descendenţa lui Cain, numite astfel pentru că au ratat orice posibilitate de a-şi transcende condiţia de creatură căzută. Sfântul Grigorie Palama conchide: "Iar împărţirea aceasta s-a făcut după Cain şi Set, cei din Cain numindu-se oameni, iar cei coborâtori din Set chemându-se fii ai lui Dumnezeu". Finalul citatului biblic, după care fiii lui Dumnezeu şi-au ales fiecare "pe cine a voit", sugerează desfrâul general ce domnea pe atunci.

"Dar Domnul Dumnezeu a zis: Nu va rămâne pururea Duhul Meu în oamenii aceştia, pentru că sunt numai trup. Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani!" (*Fac.* 6, 3). Îndepărtându-se de Dumnezeu, oamenii se alipesc materiei, făcându-se una cu ea. Dar stihiile rămase în voia lor, în chip natural, se destramă. E motivul scurtării drastice a vieţii oamenilor, deveniţi simple trupuri. Sfântul Grigorie Palama caută resortul care face posibilă mutarea de la duh la trup: "Plăcerea, trecând de la trup la minte, o face pe aceasta cu chip trupesc, neîmbunătăţindu-se prin împărtăşirea de ceea ce este mai bun, ci transmiţându-i mai vârtos aceleia ceea ce este mai rău, încât omul întreg e numit din pricina ei *trup*, potrivit cu ceea ce s-a zis despre cei înecaţi prin mânia lui Dumnezeu."

Urmează un nou loc dificil: *"În vremea aceea s-au ivit pe pământ uriaşi, mai cu seamă de când fiii lui Dumnezeu începuseră a intra la fiicele oamenilor şi acestea începuseră a le naşte fii: aceştia sunt vestiţii viteji din vechime"* (*Fac.* 6, 4). O explicaţie, ce nu mulţumeşte întru totul, aflăm în *GEN* (p. 335): "Autorul se referă la o legendă populară despre giganţi, titani orientali născuţi din unirea muritoarelor cu fiinţe cereşti. Povestitorul biblic reînvie amintirea unei stirpe insolente de supraoameni - exemplu al degenerării crescânde care va genera potopul". Suntem tentaţi să vedem aici altceva: unindu-se cei cu aspiraţii spirituale cu aceia robiţi simţualităţii, urmaşii lor vor fi sfâşiaţi de tendinţe contradictorii, manifestate în fapte impulsive, de natură a şoca. Se vor fi născut apoi şi legende în legătură cu aceştia.

Dumnezeu anunţă apoi hotărârea Sa de a nimici viaţa de pe pământ. Singur *"Noe era om drept şi neprihănit între oamenii timpului său şi mergea pe calea Domnului"* (*Fac.* 6, 8). De aceea, Dumnezeu îl previne asupra intenţiei Sale şi îl învaţă să-şi facă o corabie în care să se salveze. Sfântul Maxim Mărturisitorul compară vieţuirea sfinţilor cu pilda oferită de Noe: "Sfântul (...), asemenea lui Noe, privind prin credinţă chipurile viitoare ale judecăţii dumnezeieşti, şi-a întocmit, ca pe o corabie, o vieţuire şi o deprindere care să-l scape de mânia viitoare, întărită din toate părţile cu frica lui Dumnezeu". În mod obişnuit, prin corabie se înţelege Biserica, locul unde sufletul află scăpare din potopul păcatelor.

"Corabia însă să o faci aşa: lungimea corabiei să fie de trei sute de coţi, lăţimea ei de cincizeci de coţi, iar înălţimea de treizeci de coţi" (*Fac.* 6, 15). Că Biblia nu dă amănunte de prisos, o arată Clement Alexandrinul, urmând lui Barnaba: "Unii spun că cei 300 de coţi sunt simbolul semnului Domnului ["T" - litera *taf*, cu care vechii greci notau numărul 300, simbolizând Crucea - n.n]; cei 50 de coţi sunt simbolul nădejdii şi al iertării date în ziua Cincizecimii; iar cei 30 de coţi, sau 12, cum este scris în unele texte, arată predicarea Evangheliei, că Domnul a început predica Sa când era de 30 de ani, iar 12 sunt Apostolii. Construcţia corăbiei se înalţă deasupra apei cu un cot (6, 16), simbol al propăşirii dreptului, care îşi sfârşeşte viaţa în monadă, adică în unitatea credinţei".

Lui Noe îi este descris şi modul în care să compartimenteze corabia. "Corabia e largă jos, unde stau dobitoacele, şi strâmtă sus, unde stă omul raţional" (Origen). Cei ce se fac asemenea dobitoacelor au nevoie de lărgământ, pentru a alerga de la o plăcere la alta şi de la un rudiment de înţeles la altul. Cel fixat în contemplaţie e, într-un sens, nemişcat.

"Şi iată, Eu voi aduce asupra pământului potop de apă, ca să pierd tot trupul de sub cer" (*Fac.* 6, 17). Tot trupul "de sub cer" va pieri, urmând a scăpa doar cel unit cu cerul. E prefigurată Taina Botezului, în care cel robit păcatului moare, spre a se naşte un om liber în Hristos. "Primul botez a fost botezul potopului pentru curmarea păcatului" (Sf. Ioan Damaschin).

Noe intră în corabie cu femeia sa, cu fiii săi şi cu femeile acestora. Au mai luat cu ei din toate vieţuitoarele. Cu şapte zile înainte de potop, Noe este din nou prevenit.

"Noe, însă, când a venit asupra pământului potopul de apă, era de şase sute de ani" (*Fac.* 7, 6). Cunoaştem îndelunga răbdare a lui Dumnezeu care "pronunţă ameninţarea Sa în anul al cincisutelea; totuşi în anul al şasesutelea a adus potopul pe pământ, (...) Intenţionat a întins Dumnezeu iubirea Sa de oameni, ca să le dea timp de pocăinţă" (Sf. Chiril al Ierusalimului).

"Şi a plouat pe pământ patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi" (*Fac.* 7, 12). Numărul 40 revine deseori în Biblie, ca un termen dificil ce, odată depăşit, conduce într-o stare superioară: Sfântul Ilie a mers 40 de zile până la Muntele Horeb, unde s-a învrednicit de vederea lui Dumnezeu (*III Regi* 19, 8); evreii petrec în pustie 40 de ani până să intre în Canaan (*Numeri* 14, 33) etc.

Crescând, apele au acoperit munţii. *"Şi a murit tot trupul ce se mişca pe pământ"* (*Fac.* 7, 21). Cel ce vede în materie ultima realitate este mort înaintea lui Dumnezeu.

"Iar apa a crescut mereu pe pământ, o sută cincizeci de zile" (*Fac.* 7, 24). Vechii evrei notau numărul 150 cu literele *gof* (100) şi *nun* (50), prima şi ultima literă a numelui Cain. Să fi sugerat Biblia astfel că a fost nimicită toată descendenţa lui Cain, evitând să-l mai numească? Oricum, Biblia Hebraica (BH) nu notează astfel numărul 150, redat în cuvinte, aşa că speculaţia ne aparţine, fiind doar o ipoteză.

După aceste zile, au aflat izbăvire doar cei adăpostiţi în corabia de lemn. "Totdeauna viaţa a venit prin lemn. Pe vremea lui Noe, prin corabie de lemn s-a dat viaţa" (Sf. Chiril al Ierusalimului). La plinirea vremii, viaţa cea veşnică a venit prin lemnul Sfintei Cruci. "Simbolismul general al lemnului rămâne constant: el conţine o înţelepciune şi o ştiinţă supraomenească" (Jean Chevalier şi Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, vol. II, Ed. Artemis, Bucureşti, 1995 - DS II).

Pieirea atâtor suflete e explicată de Clement Alexandrinul: "Ceea ce este mai subtil, adică sufletul, n-ar putea suferi ceva rău din partea apei, care este mai densă, şi nu poate fi dominat din pricina subtibilităţii şi simplităţii lui; de aceea sufletul se numeşte incorporal. Dar partea aceea care a ajuns densă - că a ajuns densă din pricina păcatului - aceea este aruncată împreună cu duhul cel trupesc". Cel ce biruie materialitatea nu poate fi cuprins de ape (cf. *Matei* 14, 25-31).

Când apele au început să scadă, Noe a slobozit un corb, care nu s-a mai întors, simbol al curăţirii de păcat prin Botez; apoi a slobozit, în două rânduri, un porumbel, închipuind restaurarea omului în har. A doua oară, *"porumbelul s-a întors la el, spre seară, şi iată avea în ciocul său o ramură verde de măslin"* (*Fac.* 8, 11). Porumbelul deasupra apelor e simbol al Sfântului Duh (cf. *Mt.* 3, 16), iar ramura de măslin închipuie pe *Hristos* (= Unsul), căci untdelemnul ungerii se obţinea din măsline. "Spre seară" arată timpul venirii Mântuitorului (seara Zilei a şaptea). Tainei Botezului îi urmează Taina Mirungerii: "Botezului îi urmează ungerea cu untdelemn; el indică ungerea noastră, ne face hristoşi şi ne făgăduieşte, prin Duhul Sfânt, mila lui Dumnezeu, pentru că porumbelul a dus o ramură de măslin celor care au fost izbăviţi de potop" (Sf. Ioan Damaschin).

"Iar în anul şase sute unu al vieţii lui Noe, în ziua întâi a lunii întâi, secând apa de pe pământ, a ridicat Noe acoperişul corăbiei şi a privit, şi iată se zbicise faţa pământului" (*Fac.* 8, 13). "Ziua întâi" arată o nouă creaţie; iar luna întâi era, la evrei, luna *nisan*, lună în care Mântuitorul va fi răstignit şi va învia, restaurând umanitatea; acestea sunt anticipate prin cele petrecute la potop.

Dumnezeu binecuvântează pe cei ieşiţi din corabie, aşa cum a făcut-o şi cu primii oameni, şi încheie cu ei un legământ: *"că nu voi mai pierde tot trupul şi nu va mai fi potop, ca să pustiască pământul"* (*Fac.* 9, 11). Ca semn al legământului este pus curcubeul. Mircea Eliade arată că "Tot atât de răspândite sunt miturile şi simbolurile curcubeului şi ale replicii sale terestre, podul, legături prin excelenţă cu lumea de dincolo" (*op. cit.*, p.36). Curcubeul invită către alt tărâm, dar depinde de noi în ce măsură vom căuta să pătrundem în acea lume...

(va urma)

MĂRTURII DESPRE O GENERAȚIE CRUCIFICATĂ

GENERAȚIA 1948

Istoria unui neam este în mare măsură răspunsul pe care acesta îl dă provocărilor mediului. Dacă un astfel de răspuns nu există, identitatea națională s-a pierdut.

De multe ori ea, istoria, este scrisă de învingători. Neamurile înfrânte, robii, își pot păstra o existență biologică proprie, dar li se impune adoptarea valorilor morale, spirituale, culturale ale învingătorilor, uitându-și propria identitate. Totuși la judecata neamurilor, acestea venind ''cu regii și împărații lor'', vor trebui să dea socoteală în fața tronului divin de talanții primiți ca zestre inițială.

Știm sancțiunea dată celor nevrednici, iar groaza ne cuprinde în fața ei: pierderea învierii, și deci a vieții viitoare.

Cine poartă răspunderea pentru această stare? Ne-o spune Cel Fără de Început: Regii și Împărații, deci elitele, cele culturale în primul rând.

Doar înțelegându-și menirea și acceptând-o, cei ce își asumă conducerea societății (sub toate aspectele ei) vor rămâne înscriși în Cartea Neamului ca personalități, grupuri sociale și mai ales generații reprezentative.

Istoria Românilor nu este nici ea lipsită de asemenea situații.

Generațiile eroice au modelat sufletul neamului, au creat cultură, legislații, filosofie, și au dat în esență răspunsul național la chemarea lui Iisus: Creștinismul românesc.

Noi, cei ce ne-am confruntat cu evenimentele anilor '40 - '60, suntem oare o generație reprezentativă a neamului nostru?

Am dorit-o și credem că da! Credem că ni se poate spune: ***Generația de la 1948****.*

O generație nu este o vârstă biologică, ci o stare de spirit caracterizată prin răspunsuri date problemelor cu care se confruntă națiunea într-o perioadă de timp.

Tineri și mai puțin tineri, de la elevi de liceu și studenți la cei cu răspunderi familiale, purtând greul războiului anticomunist, toți acești membri ai generației noastre s-au confruntat cu atentatul la ființarea istorică și geografică a poporului român, cu încercarea de a-i falsifica cultura și spiritualitatea, negându-i-se:

- originea daco-romană, prin înlocuirea acesteia cu slavismul, limba însăși fiind prezentată ca o formă neoslavă;

- familia, supusă la o încrâncenată luptă între părinți și copii, recunoscându-se părinților doar meritul de a-i fi conceput, restul - educație, poziție în societate - revenind statului;

- armonia socială, prezentată ca și familia, ca o minciună, și înlocuită cu războiul claselor, delațiunea devenind rațiune de stat;

- forța care a unit generație de generație, religia creștină, prezentată ca un opim dat maselor și înlocuită cu materialismul ucigător al oricărei libertăți spirituale, al idealurilor și al bunei creșteri.

În final, această acțiune urmărea un singur obiectiv: eliminarea caracteristicilor naționale, transformarea neamurilor într-o masă amorfă ușor manevrabilă, căreia i se pot inocula idei și stări sufletești ce le rup de trecutul lor.

Evoluția națională care, firesc, se produce în secole sau milenii, forțată de acest dușman al societății omenești, a alterat (după cum constatăm la jumătate de veac de la începutul acestui experiment) multe suflete. Cunoscând, anticipat, consecințele acestei acțiuni, generația de la 1948 i s-a opus cu toată ființa ei.

În acest cataclism, generația scut național a fost distrusă, atât la propriu cât și la figurat, dar sângele curs în mișcările de rezistență armată din munții noștri și dramele închisorilor nu au fost zadarnice.

În aceste vremuri apocaliptice, mulți dintre noi erau formați (ca studii și statut socio-profesional), dar numeroși luptători, vârfuri ale studențimii și elevilor țării (în plină formare profesională) și-au văzut tăiate toate posibilitățile la care le dădeau dreptul calitățile intelectuale dovedite cu prisosință.

Generație sacrificată, dar, contrar denigratorilor, nu avortată. Nu masă de semidocți, căci celor ce au supraviețuit condițiilor de exterminare, le-a fost dat totuși să se afirme, chiar dacă într-un mod insuficient cunoscut.

Din promiscuitate, din brutalitate, din cea mai cruntă mizerie, din tortură, din atacarea cea mai abjectă a ființei umane, a germinat o puternică sensibilitate, o tendință neasemuită pentru frumos; din minciună, dorința de apărare a adevărului cu prețul vieții. Când peste sufletele curate s-a aruncat mocirla și veninul cel mai ucigător, rezultatul a fost răsărirea unei pleiade de peste 200 de poeți - identificați până în prezent.

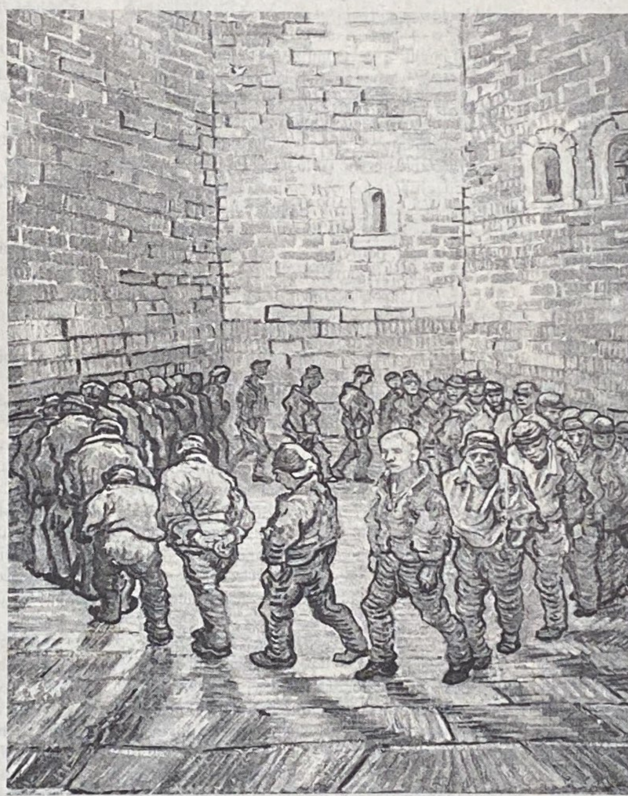
Când se urla mai înfiorător decât urletul unei haite de lupi, din mințile și sufletele celor schilodiți se înălțau rugăciuni și răsunau cântece de duioșie sau de îmbărbătare, melodii care uneori nici nu cântau suferința sau rănile sângerânde, ci simpla nostalgie a iubirilor neîmplinite, iar de multe ori bucuria presupusei revederi.

A existat o generație de foc, țintuită și strivită, pe nicovala istoriei, de loviturile barosului implacabil al timpului, care nu se mai termina!

Convertirea suferinței în creație.

Epopee scrisă cu sânge.

Dar supraviețuitorii acestei generații nu și-au spus ultimul cuvânt, iar calvarul lor nu a încetat odată cu ieșirea din tranșeele luptei de apărare a identității neamului românesc. Eliberați în 1964, începând cu primăvara acelui an, unul dintre ei își amintește: ***Trec praguri sau intră-n pridvoare,/Năluci ce-au scăpat din vâltoare,/Se-ntorc cu cocorii deodată,/Bătrâni ce-au fost tineri odată,/Sunt umbre livide,/De soare avide,/Rest de coșmar,/Dar spirit amnar,/Pășesc cu lumini peste moarte,/Când iarna de nea ne desparte****.*

Scenă de închisoare în viziunea lui Van Gogh

Și-au început noua viață sorbind din cărți. Au așteptat ani până li s-a dat dreptul finalizării studiilor, pe care unii le-au luat de la început, schimbându-și chiar profilul profesional inițial, și terminând pe primele locuri sau chiar șefi de promoție, alăturându-se tinerilor de care îi despărțea o generație. Au devenit ingineri, medici, profesori, economiști, preoți, mulți, mulți preoți, monahi, alții meseriași de elită, de data aceasta cu studii.

Ieșiți din închisori într-o lume care nu îi voia, care se ferea de ei, care îi privea ca pe niște morți vii, acești foști tineri au înfrânt adversitățile unei structuri organizate pe principii străine neamului nostru, au început o adevărată competiție între durerile personale și setea de înfăptuire, care a dus la realizări superioare multora dintre cei ce nu au cuoscut drama generației noastre. Aceste realizări nu au fost rezultatul unei munci de rob, a fricii de structurile statale comuniste, ci a unei firești nevoi de a trasa o urmă în istoria imediată și viitoare.

Această dragoste nemăsurată pentru pământul pe care au crescut, i-a făcut să se afle, anonimi, și în rândurile celor care s-au ridicat în decembrie '89. Deși posedând dovezi necontestabile de participare la acele evenimente, nu s-au gândit nici o clipă să se înghesuie la masa celor care cereau certificate...

Robii unui crez, acționând în societate și profesiuni, îmbogățind patrimoniul cultural, spiritual și tehnic al neamului nostru, așezându-se scut în fața dușmanului cel dintru început, infirmă părerea că istoria o scriu învingătorii.

Învinsă vremelnic, generația de la 1948 înscrie totuși o filă de istorie eroică, pe care, din păcate, contemporanii o ignoră, sau, în cel mai fericit caz, o subliniază timid și nesemnificativ. Cititorii acestui mesaj poate ne vor trimite punctul lor de vedere, însoțit, dacă este posibil, cu biografii ale celor care s-au evidențiat, cu înfăptuiri deosebite, indiferent de domeniul de activitate.

☞

FORME DE LUPTĂ ALE TINERETULUI ANTICOMUNIST ÎN PRIMII ANI DE DUPĂ RĂZBOI

La cincizeci de ani de la absolvirea liceului (în 1946), mă întorc în timp, privindu-mi imaginea sufletească. A mea şi a celor de o seamă cu mine.

O avalanşă de evenimente contradictorii creau o impresie de haos moral, cultural, politic...

Entuziasme de circumstanţă sau sentimentul nefirescului se întâlneau peste tot pe unde noi, tinerii ce păşeam în viaţă, căutam răspunsuri la probleme pe care până atunci le privisem cu detaşarea celui care nu este (încă) implicat în analiza şi rezolvarea lor.

Şubrezenia societăţii româneşti, într-un moment atât de dificil pentru existenţa ei, se vădea tot mai mult pe măsură ce luam contact nemijlocit cu realitatea politică naţională.

Independenţa amputată, o ocupaţie militaro-politică nerecunoscută, dar reală, autoritatea statală din ce în ce mai vulnerabilă la asaltul unor formaţii de lefegii ai crimei politice ascunse sub formule nevinovate (apărarea patriotică, uniunea patrioţilor, ARLUS), sindicalismul folosit de un partid fără suport în mase, dar gălăgios susţinut de puterea ocupantă, instigând la dezbinare naţională prin sloganele luptei de clasă, toate acestea ne-au creat nouă, tinerilor, starea de spirit, conştiinţa asediului la care era supus întreg neamul românesc.

Duşmanul, departe de a fi la porţile cetăţii, era în chiar interiorul ei şi doar gâştele Capitoliului mai puteau da alarma, mai puteau trezi forţele naţionale, conştientizând diferenţa de esenţă între afirmaţii şi fapte.

Sentimentul comunităţii naţionale a fost golit de sens la apariţia fenomenului degradării morale.

Ca pe vremea năvălirii barbare, alogenii treceau de partea duşmanului sau părăseau ţara în pericol. Aici rămâneau doar cei ce simţeau că în altă parte nu aveau "rădăcini în lume şi nici în cer un Îndreptar".

În faţa duşmanului - nu de clasă, căci nu o clasă era în pericol, ci în faţa duşmanului fiinţei naţionale-au rămas puţini.

Iar cele mai crunte lovituri le-au primit de la aşa-zişii prieteni, dezertorii, căzăturile morale. Spre disperarea noastră, printre aceştia am identificat mulţi dintre cei ce, prin pregătirea intelectuală, prin poziţia socială de care s-au bucurat înaintea dezastrului, aveau cele mai multe obligaţii morale faţă de societatea românească.

Structura socială trosnea din încheieturi pentru că, moralmente, nu fusese construită să funcţioneze în situaţii de criză. Lipsa unor valori morale certe a făcut din cei mai mulţi victime uşoare în mâna duşmanului.

În pustiu strigaseră fruntaşii neamului românesc, de la paşoptişti la Eminescu, Mehedinţi, Iorga, Vasile Băncilă: "Creaţi caractere prin sistemul de învăţământ". Glasul lor nu a avut ecoul scontat.

Cu durere constata în 1946 Iuliu Maniu (acuzat de unele cercuri apusene că şi-a "fascizat" partidul, deschizându-i porţile pentru legionari) că, pentru conducerea ţării, ar fi trebuit să înceapă prin a face educaţie morală celor chemaţi la viaţa politică, aşa cum făcuse Corneliu Zelea Codreanu.

Democraţia, "conducerea poporului de către popor, pentru popor", fără sprijinul moral, era golită de conţinut, lipsită de măreţia ei firească.

În vremuri grele se arată calitatea umană. Şi vremurile erau infernale. Reacţiile tinereşti spontane, lipsite de continuitate, riscau să se piardă în timp. Fără a fi minimalizate, ele nu sunt forme de luptă, ci răspunsul normal al unui organism atât timp cât rămâne sănătos. De aceea nu la ele ne referim aici. Formele de luptă sunt expresia unei identităţi, a unei organizări, ele se caracterizază prin continuitate.

Astfel definite, formele de luptă ale tineretului anticomunist în 1946 se pot grupa în două categorii:

1. Manifestări educaţionale, acţiuni urmărind să dea conţinut, să creeze societatea civilă.

2. Reacţia civică la atentatul împotriva legilor şi moravurilor româneşti.

***

1. În prima categorie s-a înscris procesul de educaţie în care a fost atras tineretul liceal şi universitar, pentru a rezista în faţa dezumanizării ce ne pândea.

În mănunchiuri de prieteni organizate pe şcoli sau facultăţi, deci având o anumită omogenitate, aceşti tineri aspirau şi încercau să trăiască creştinismul specific neamului nostru. Marele Exemplu, Marele Model, Iisus Christos ne spusese tuturor: "Îndrăzniţi, nu vă temeţi! Eu am biruit lumea".

Ştiam că o atare stare de veghe implică suferinţe, riscuri, poate moartea. Dar eram convinşi, tot din cele spuse de El, că ţelul nu trebuie să ne fie viaţa trăită oricum, ci învierea, având drept condiţie Crucea.

În această pregătire găseam şi literatura de sprijin. Între aceste cărţi, "Eroism", opera mitropolitului Ioan Suciu (ucis în închisoare), s-a bucurat de o deosebită căutare.

Această luptă, unică în răsăritul Europei, efortul de autoformare a caracterului (de care, în mod organizat, nu se preocupa nici o instituţie), a fost caracteristica frăţiei noastre, a Frăţiei de Cruce.

În mare, aceasta, reprezentând o directivă expresă, se constituia din:

a) Smulgerea minţii şi sufletului din marasmul materialismului şi ateismului.

b) Completarea cunoştinţelor de filosofie, istorie, literatură excluse din programa analitică a anului 1946. Salvarea cărţilor epurate, crearea de biblioteci de literatură interzisă de comunişti.

c) Selectarea, din rândul tinerilor cu care eram în contact, a celor dotaţi în mod deosebit şi cu capacitate de atracţie, cu putere de dragoste înnăscută, căci aceştia urmau să fie lideri de opinie.

d) Cultivarea unei vieţi aspre, dispreţ pentru viaţa de plăceri, frivolă. Exerciţiile de voinţă, ştiind că "funcţia creează organul". Doream ca neamul nostru să aibă drept fruntaşi oameni de caracter, obiectiv urmărit de toate ţările cu cultură înaltă. Reţinerea de la unele plăceri avea şi un scop imediat. Puţinii bani economisiţi astfel puteau ajuta pe cei loviţi de vitregia vremii.

e) Solidarizarea cu profesorii epuraţi, cu refugiaţii, cu ţăranii înfricoşaţi de teroarea care se exercita la sate.

Această acţiune de durată, urmărind îmbunătăţirea caracteristicilor morale ale fiecăruia dintre noi, reprezenta pregătirea pentru confruntarea cu viaţa, cu mediul duşmănos existent în ţară.

2. A doua formă de luptă, reacţia civică la încercarea de a ne transforma în fiinţe obediente, dispuse a face jocul duşmanului, a constat în a arăta stăpânirii că nu suntem dispuşi a ne supune.

Aceasta a însemnat participarea la manifestările maturilor, crearea unor manifestări proprii (arderea drapelelor roşii care "pavoazau" Universitatea din Iaşi), participarea la aniversări neacceptate de comunişti (la mormântul lui Eminescu, în locuri istorice, în tabere de munte, etc.).

Însă cele mai însemnate au fost, după manifestaţia de la 8 noiembrie 1945, participarea la greva studenţească din mai 1946 şi colaborarea cu ofiţerii deblocaţi şi urmăriţi, retraşi în munţi (mai ales după arestarea fruntaşilor Mişcării Naţionale de rezistenţă condusă de generalul Aldea).

Pregătiţi sufleteşte, prin mănunchiurile de prieteni de care vorbeam mai înainte, pentru momentul critic al confruntării Est-Vest, în care atâţia ne-am pus speranţa, tinerii au creat grupuri de rezistenţă, s-au alăturat celor create de alţii, au adunat arme, au făcut aprovizionare, au cules informaţii pentru apuseni etc.

Nu doream o luptă fratricidă. Nu gândeam că vom ajunge să încrucişăm armele cu soldaţii României!

Nu a fost după inima noastră. Munţii, pădurile au devenit terenuri de luptă ce ne-au fost impuse prin declanşarea marilor arestări, prin jefuirea ţăranilor de unica lor certitudine - pământul.

Închisorile, lagărele, deportările a mii şi mii de oameni (uneori familii întregi, din care nu lipseau sugarii) aveau drept scop sfărâmarea rezistenţei naţionale în faţa comunismului.

Răspunsul, în această nouă situaţie, a fost apelul neîncetat la valorile morale creştine, la trăirea ei, la aplicarea ei în viaţa socială.

Neamul ne-a chemat şi pe noi, tinerii. Am răspuns chemării lui.

Şi dacă astăzi, marcaţi de ani, privim cu seninătate viaţa, o facem cu sentimentul că am încercat, în tot acest timp, să rămânem alături de Christos, că l-am crescut alături, "rană lângă rană", cu certitudinea că binele nu poate fi înfrânt şi că, în această luptă dintre Bine şi Rău, am ales tabăra cea bună.

MIRCEA DUMITRESCU
Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici

MĂRTURII DESPRE O GENERAŢIE CRUCIFICATĂ

TALMUDUL

"Eu nu sunt cetățean american de religie mozaică. Eu sunt evreu. Sunt american de 63 de ani, dar sunt evreu de 4000 de ani."
Rabinul Stephen S. Weise

10. MIȘNA

Consecințele războiului dus de Hadrian împotriva evreilor au fost cumplite. Se părea că iudaismul fusese total nimicit. Dar moartea lui Hadrian, survenită la trei ani după căderea Betharului, ultima insulă de rezistență a răzvrătiților conduși de Bar-Kochba, a adus o oarecare ușurare în viața supraviețuitorilor răscoalei. Antonius Pius (138-161), urmașul lui Hadrian, s-a dovedit un împărat mai blând. El a ridicat restricția de a se practica religia iudaică, dar a menținut interdicția ca evreii să se reîntoarcă în Ierusalim. În acest climat de relativă liniște, învățătorii Legii s-au reunit în orășelul Ușa, deoarece Iamnia, sediul sinedriului, fusese distrusă în timpul războiului. Lor li s-au alăturat și discipolii lui Rabbi Akiba, care în timpul persecuțiilor ce au urmat răscoalei se refugiaseră în Babilon, formând un colegiu de rabini care au preluat sarcinile sinedriului. Acest grup de tanaiți, din rândul cărora s-au distins în mod deosebit Rabbi Ben Jochai, Rabbi Nathan, reîntors din refugiul babilonian, Rabbi Meir, cel mai apropiat ucenic al lui Rabbi Akiba și Rabbi Simon, fiul patriarhului Gamaliel, au continuat opera predecesorilor lor, contribuind la reconstituirea și sistematizarea Tradiției orale.

Spre deosebire de Legea scrisă, Tradiția orală constituia un corp de prescripții a căror justă interpretare se găsește în hotărârile luate de rabini. Cu cât deciziile acestora deveneau mai numeroase, cu atât învățarea lor pe de rost devenea mai grea. O dificultate accentuată de lipsa de sistematizare a materialului pe care ucenicii trebuiau să-l memoreze de la învățătorii lor, pentru ca astfel să-l poată transmite generației următoare. Conștienți de primejdia deformării datelor transmise oral din generație în generație, rabinii Hillel, Akiba și Meir au încercat să sistematizeze materialele care trebuiau memorate. Dar aceste tentative nu au reușit să înlăture perturbările, uneori destul de grave, în procesul de transmitere a Tradiției orale. O situație care impunea fixarea în scris, într-o selecție sistematizată, a conținutului Tradiției, pentru a o feri de inevitabilele erori survenite pe parcursul transmiterii pe cale orală, din generație în generație, a învățăturilor fundamentale ale iudaismului rabinic. Cel care și-a asumat această grea, dar necesară sarcină, a fost **Rabbi Jehuda-Prințul**.

Jehuda Ha-Nasi (născut în jurul anului 135-mort în jurul anului 220), adesea denumit numai **Rabbi**, pentru meritul de a fi redactat în scris, sub denumirea de ***Mișna*** (''învățătură'', în ebraică), Tradiția orală iudaică, a fost fiul patriarhului Simon, descendent în linie directă din patriarhul Gamaliel. El însuși patriarh, Jehuda a mutat reședința sinedriului de la Ușa, mai întâi la Bet-Șearim și apoi la Sepphoris, localitate în Galilea, la 6 km spre Nord de Nazaret. Opera sa reprezintă încununarea muncii a șase generații de rabini (10-220 d. Chr.).

La Sepphoris, Rabbi Jehuda a organizat un consiliu alcătuit din 70 de învățați, competenți atât în problemele religioase, cât și în problemele laice, dar autoritatea supremă îi aparținea lui. Atât de mare era prestigiul de care se bucura în comunitățile iudaice încât, desigur exagerând aprecierile, contemporanii săi spuneau că de la Moise până la el nu a mai fost nici un alt învățat care să cunoască atât de temeinic Legea.

Prima colecție de norme ale Tradiției orale, alcătuită sub denumirea de *Adojot* (mărturii), a fost întocmită în timpul patriarhului Gamaliel (în jurul anului 100 d. Chr.), în spiritul școlii lui Hillel. De-a lungul următoarelor două generații de tanaiți, materialul normativ privind viața comunităților iudaice a crescut însă într-o asemenea măsură, încât abia mai putea fi controlat. La această dificultate s-au adăugat punctele de vedere, adeseori diferite, ale principalelor școli rabinice. Pentru a avea totuși o bază în aprecierea valabilității și valorii normelor incluse în Tradiția orală, Jehuda s-a ghidat după aprecierile formulate înaintea sa de Rabbi Akiba și Rabbi Meir. Confruntând diferitele păreri ale predecesorilor săi, el s-a străduit să realizeze o sistematizare a normelor transmise prin Tradiție cu privire la rugăciuni, binecuvântări, dările în natură din roadele pământului, Sabbat, sărbători și posturi, dreptul matrimonial, dreptul civil și penal, jertfe și regulile levitice de curățenie. Caracterizând opera înfăptuită de Jehuda în domeniul sistematizării Tradiției, Heinrich Graetz scrie, în *Geschichte der Juden*:

"A fost o muncă uriașă ca din acest haos să elimini tot ce nu era folosit și apoi să ordonezi prescripție după prescripție, să descoperi legăturile sau contradicțiile dintre ele, să găsești pentru cazurile izolate categoria de norme în care să le încadrezi și, mai ales, să nu extinzi dimensiunile textului pentru ca această colecție de norme să poată fi memorată. Desigur că Mișna (sub aspect formal-n.n.) nu este o operă de artă, dar concizia stilului este remarcabilă. Adeseori, printr-un singur cuvânt este surprinsă o întreagă înșiruire de idei, ceea ce însă, pentru cititorii de mai târziu, poate constitui o dificultate, fiind necesare explicații suplimentare.

Cât privește limba folosită în redactarea Mișnei, ea nu este câtuși de puțin un model de puritate și eleganță, calități care de altfel nu trebuie căutate în textul unui cod de legi. Ea este, predominant, ebraica târzie (neoebraica), pe care Jehuda a preferat-o limbii armaice vorbite în Galilea, din cauza caracterului imprecis al acesteia... Dar redactorul Mișnei a fost nevoit să constate că nu îi este cu putință să formuleze într-o ebraică pură marele număr de prescripții extrase din Tradiția orală. Fondul lingvistic utilizat în scrierile biblice s-a dovedit prea sărac pentru acest scop. În schimb, în ebraica vorbită atât de popor, cât și în cercurile culte, existau cuvintele de care Jehuda a avut nevoie și pe care le-a folosit, după cum a folosit atât sintaxa limbii aramaice, cât și cuvinte de origine greacă și latină intrate în limba folosită de comunitățile iudaice. Datorită acestor adaosuri, limba Mișnei a dobândit caracterul de limbă mixtă".

În conținutul *Mișnei*, precumpănitor este aspectul religios-ritual cu accentul pus pe ceea ce este interzis și pe pedepsele sau alte consecințe, pe care nerespectarea legilor le atrage după sine. De asemenea, un aspect important în conținutul *Mișnei* îl constituie concepția morală a iudaismului. Un capitol întreg, *Awot* (maximele străbunilor), cuprinde perlele de înțelepciune ale învățaților din trecut. Dar caracterul moral al *Mișnei* este dominat de elementele de ritual, precum și de analiza activităților și situațiilor în care se desfășoară viața comunităților iudaice.

Complectând învățăturile cuprinse în Legea scrisă, *Mișna* a devenit, alături de Sfânta Scriptură, principalul îndrumar în viața spirituală a iudaismului și, într-o anumită măsură, a reușit chiar să diminueze rolul Scripturii. Ea a devenit legătura spirituală, capabilă să unească mădularele poporului evreu răspândite pretutindeni în lume și a creat premizele realizării și a unei legături materiale între comunitățile iudaice din diaspora.

Mișna, produsul patriarhatului instituit după dărâmarea Templului și distrugerea Ierusalimului în anul 70, care și-a dobândit autoritatea în acele momente tragice, și-a ucis într-un anumit fel părintele. Odată cu consolidarea autorității *Mișnei*, patriarhatul și-a pierdut, încetul cu încetul, autoritatea asupra comunităților iudaice, ceea ce dovedește, încă o dată, că legăturile spirituale posedă mai multă forță decât legăturile materiale.

Sub aspect formal „*Mișna*, ca de altfel întregul Talmud, al cărui schelet îl formează, este alcătuită din **63 de Tractate** grupate în **6 Ordine**. Fără a constitui un model exemplar de sistematizare tematică, cele 6 Ordine grupează Tractate care se referă la un anumit domeniu, conținând reglementări menite să asigure menținerea purității iudaice, condiție imperios necesară pentru împlinirea idealului mesianic de "popor ales", într-o lume în care precumpăneau adversitățile față de tot ce este legat de numele de evreu și de iudaism.

Cele 6 Ordine care alcătuiesc *Mișna*, constituind osatura Talmudului, sunt: **I. Seraim** (Semnăturile - prescripțiile privind agricultura), cu 11 Tractate; **II. Moed** (Sărbătorile), cu 12 Tractate; **III. Nașim** (Femeile - codul familiei și al căsătoriei), cu 7 Tractate; **IV. Nesikin** (Păgubirile-codul civil și codul penal), cu 10 Tractate; **V. Kodașim** (Jertfele -ritualul jertfelor și prescripțiile privind cultul), cu 22 Tractate; **VI. Teharot** (Purificarea - prescripțiile privind curățenia), cu 12 Tractate.

*

După încheierea operei de redactare în scris, *Mișna* a fost recunoscută nu numai de evreii palestinieni, ci și de cei babilonieni și europeni, dar fiecare școală rabinică a formulat interpretări proprii ale principiilor care îi stau la bază. După cum la formularea *Mișnei* au participat șase generații de rabini - tanainii (10-220 d. Chr.), următoarele șase generații de învățați iudei (220-550 d. Chr.) s-au îndeletnicit cu interpretarea și comentarea ei. Pe aceștia din urmă, istoria iudaismului îi consemnează sub denumirea de **amoraimi** (tălmăcitorii, interpreții).

Noua familie de învățători ai iudaismului - amoraimii - au procedat cu *Mișna* lui Jehuda întocmai așa cum procedaseră tanaiții cu Vechiul Testament și cu Tradiția orală. Meritul lor constă în faptul de a fi imprimat principiilor rigide ale *Mișnei* un considerabil grad de elasticitate, făcându-le astfel aplicabile condițiilor istorice concrete în continuă prefacere, atât în timp cât și în spațiu. Opera înfăptuită de amoraimi poartă denumirea de ***Ghemara***, ce împreună cu ***Mișna*** formează un întreg indestructibil, ***Talmudul***.

*

Aducerea *Mișnei* la forma definitivă, unanim acceptată de principalele centre rabinice, nu a însemnat însă renunțarea la studiul domeniului asupra căruia se aplecaseră tanaiții. Prescripțiile normative formulate de tanaiți în secolele I și 2 d. Chr., dar neintroduse în *Mișna* lui Rabbi Jehuda, au fost grupate într-o colecție rabinică sub denumirea de *Tosefta* (Adaos). Această complectare a *Mișnei* a fost sistematizată după același procedeu ca și modelul, în Ordine și Tractate. Redactarea acestei a doua culegeri de prescripții rabinice este atribuită, conform tradiției, lui *Chijja Bar Abba* (în jur de 200 d. Chr.), dar se pare că forma definitivă i-a fost dată mai târziu.

*

În încheierea acestui capitol dedicat *Mișnei*, nucleul de idei primare al Talmudului, se impun câteva considerații asupra raportului dintre iudaismul rabinic de sorginte fariseică și tânăra religie creștină, în plin proces de expansiune în lumea dominată de Roma. Din dorința de obiectivitate, vom relata punctul de vedere al istoricului evreu Heinrich Graetz (frecvent citat în acest studiu, cu lucrarea sa *Geschichte der Juden*) în spinoasa problemă a raporturilor dintre iudaism și creștinism.

"Efervescența spirituală provocată de procesul de cristalizare a concepției creștine nu a rămas fără urmări asupra comunităților iudaice. Rabbi Tarphon, din cercul de tanaiți de la Iamnia, avertizează asupra unor influențe primejdioase și consideră păgânismul mai puțin dăunător decât sectele iudeocreștine, întrucât păgânii nu acceptă iudaismul din necunoaștere, în timp ce iudeocreștinii îl neagă în deplină cunoștință de ceea ce fac. Sinedriului din Iamnia i-a revenit sarcina să hotărască asupra raporturilor dintre comunitatea iudaică și iudeocreștini. Atitudinea față de iudeocreștini trebuia să fie mai categorică decât față de samarineni. Se interzicea evreilor să primească mâncare de la iudeocreștini, să aibă legături de afaceri cu ei, iar în rugăciunea zilnică a fost introdus un blestem prin care se nega orice speranță la viața veșnică a renegaților. Acest blestem a fost formulat, la inițiativa patriarhului Gamaliel II, de discipolul său Samuel.

Prin separarea iudeocreștinilor de comunitatea iudaică nu s-au rezolvat însă toate problemele create de influența creștinismului asupra iudaismului. Anumite vederi gnostice s-au insinuat în gândirea iudaică, intrând chiar în textul rugăciunilor curente. Cel care a reacționat împotriva acestor influențe a fost Rabbi Akiba. În general, în această perioadă de confuzie religioasă, este meritul tanaiților de a fi luptat pentru puritatea concepției iudaice, opunându-se tuturor ideilor străine de învățătura ortodoxă".

(va urma)

Gabriel CONSTANTINESCU

Semnele începutului de an

Sfârşitul anului 1996 a adus cu sine o serie de schimbări, atât în lumea largă cât şi în cea românească, schimbări ale căror consecinţe vor marca perioadele următoare. Cât de profunde vor fi acestea şi în ce măsură vor corespunde aşteptărilor, rămâne de văzut...

După alegerile din noiembrie trecut, înlocuirile de titulari din fotoliile de la palatele Cotroceni şi Victoria s-au făcut de destulă vreme, aşa încât lumea care aşteaptă să vadă materializarea promisiunilor din campania electorală ar putea da semne de nelinişte şi nerăbdare, dacă lucrurile nu se vor urni din loc.

Fără îndoială că mulţimea de probleme din societatea românească este copleşitoare, pe când disponibilităţile şi putinţele necesare rezolvării lor apar destul de limitate. Lupta cu "moştenirea trecutului", fie că-i vorba de moştenirea ultimilor şapte ani, fie de cea a ultimei jumătăţi de veac, încă nu dă semne că ar fi la fel de animată ca avântul promisiunilor din campania electorală. Se impune, fără întârziere, ca adevărul despre evenimentele din decembrie 1989, ca şi responsabilităţile pentru toate crimele regimului comunist să fie preocupări mai presante pentru noile autorităţi. Corupţia şi toate fărădelegile care macină lumea românească actuală impun o mobilizare de forţe naţionale, o voinţă politică fermă şi competenţe profesionale capabile să aducă o rapidă şi necesară însănătoşire a climatului moral, fără de care orice "schimbare" rămâne o simplă iluzie.

Imensul capital de simpatie acumulat, în străinătate, cu ocazia victoriei în alegerile din noiembrie trecut, de către actualii guvernanţi, are şansa de a se transforma în realitatea admiterii României în NATO doar în măsura în care, pe plan intern, se vor produce concrete transformări de structuri economice, sociale şi politice, în direcţia instaurării unui real stat de drept, şi în măsura în care diplomaţia românească va fi capabilă să împletească interesele de securitate naţională cu cele ale prezumptivilor parteneri. Şansele vor creşte şi în măsura în care recent înfiinţatul "Consiliu naţional de acţiune împotriva corupţiei şi crimei organizate" nu va rămâne la stadiul în care s-au oprit atâtea alte comitete şi comisii de anchetă ...

Ar fi o mare eroare dacă nu s-ar avea în vedere faptul că fosta putere va continua să se manifeste ca o permanentă forţă obstrucţionistă pentru actualii guvernanţi, adevărată "piatră de poticnire", cu atât mai mult cu cât vechi şi mai noi complicităţi "guvernamentale" nu sunt de neluat în seamă în lupta împotriva fărădelegilor. Din păcate, se uită prea uşor şi prea repede că cei ce nu ostenesc în a se lăuda cu mari merite în legătură cu "gestionarea treburilor ţării în perioada cea mai grea" (după afirmaţiile d-lui Ion Iliescu), au reuşit, într-adevăr, performanţa unor delapidări la scară înfricoşătoare, în numele unei politici şi a unor preocupări deosebite şi permanente pentru "protecţia păturilor defavorizate", "Protectorii" se dovedesc, însă, a fi infractori de rând...

*

După instalările oficiale de la Bucureşti, după comemorările evenimentelor din decembrie 1989 şi după prima ieşire în străinătate a d-lui Emil Constantinescu (contact cu sferele politico-diplomatice occidentale, cu ocazia reuniunii de la Dublin, în noua sa calitate de şef al statului, capitala României a fost vizitată, la sfârşitul anului trecut, de către preşedintele nou ales al "Republicii Moldova". Faptul este oarecum surprinzător, dacă se are în vedere că, în campania electorală, demersul politic al d-lui P. Lucinski a fost promoscovit. Să fie acest fapt expresia abilităţii diplomatice a domniei sale, om politic care, percepând foarte exact actuala stare de lucruri din Rusia, optează pentru integrarea europeană a Basarabiei printr-o reală apropiere de România? Pentru că despre o adevărată integrare româno-română, în sensul Reîntregirii, în concepţia d-lui P. Lucinski nu poate fi vorba nicidecum. Chestiunea unităţii naţionale româneşti a fost eludată sistematic în cursul vizitei la Bucureşti. Noul preşedinte moldovean nu conteneşte să afirme, în chestiunea identităţii naţional statale şi a viitorului, că "suntem două state cu aceeaşi limbă şi cultură", dar unirea nu o concepe altfel decât în "componenţa unei Europe unite".

Neîndoios că şi în Basarabia starea lucrurilor este cât se poate de anormală, sub toate aspectele. Situaţia economică şi climatul moral-politic nu se deosebesc fundamental de cele din România. Autorităţile de la Chişinău se mai confruntă şi cu grava problemă a Transnistriei, a cărei rezolvare nu se întrezăreşte încă. Multdiscutatul "Memorandum în privinţa relaţiilor speciale dintre Republica Moldova şi Republica Moldovenească Nistreană", negociat de fostul preşedinte M. Snegur cu separatiştii de la Tiraspol, a rămas pentru moment nesemnat. Şi nici recentele vizite ale noului preşedinte P. Lucinski în Ucraina şi Rusia, parteneri responsabili în chestiunea nistreană, nu au adus clarificări în privinţa integrităţii teritoriale a "Republicii Moldova" şi a autorităţii efective a Chişinăului asupra teritoriilor de la Nistru.

Vizita la Moscova a cancelarului german H. Kohl, întreprinsă la începutul noului an, nu a produs nici o schimbare în atitudinea Rusiei în privinţa extinderii spre Est a NATO. Dreptul oricărui stat de a-şi proteja interesele este indestructibil; problema ce se pune constă în modul în care se procedează. Nimeni şi nimic nu ar putea împiedica Rusia să-şi consolideze poziţia în CSI (în afară de imensele dificultăţi economice şi militare!) şi să caute aliaţi în imensitatea spaţiului geo-strategic Asia-Pacific. Cu atât mai mult, interesele de securitate ale României rămân europene şi euro-atlantice. Ceea ce se va decide la Madrid, în vară, în legătură cu admiterea noilor parteneri în alianţa atlantică, va fi decisiv pentru soarta României, pentru multă vreme de acum înainte.

Este o mare nefericire că lumea românească nu manifestă necesara coeziune şi solidaritate naţională autentică, temelie indispensabilă a unei viitoare unităţi în graniţele naturale ale neamului românesc. Cu toate că în Basarabia locuitorii sunt în proporţie de 2/3 vorbitori de limbă română, cei mai mulţi dintre ei continuă să se autodefinească "moldoveni" şi vorbitori de limbă "moldovenească". Oarecum diferit stau lucrurile în Ucraina, unde românii sunt al treilea grup etnic recunoscut ca atare de către autorităţile de la Kiev, numai că, deşi limba română are recunoaştere oficială, nu toţi vorbitorii ei se declară români. Fenomenul "moldovenizării" românilor din Ucraina creează pericolul pierderii celei de a treia poziţii între etniile locuitoare în actualele hotare ale acestui stat.

Nu putem să nu constatăm cu imens regret că, în privinţa chestiunii Reîntregirii româneşti, nu lumea dinafară este adversarul cel mai de neîmpăcat, ci *românii* înşişi! Pentru "lucizii pragmatici" nu are nici o importanţă că aceiaşi fraţi se autodefinesc (sau sunt numiţi) români sau "moldoveni". Lucrarea făcută cu metode "adecvate", fără încetare şi cu tenacitatea de care au putut să dea dovadă numai trădătorii şi duşmanii de moarte ai neamului românesc, slujitori ai intereselor imperiale ruseşti şi bolşevice, are urmările pe care le suportăm astăzi.

*

Demnă de toată lauda şi admiraţia rămâne hotărârea şi tenacitatea demonstranţilor de la Belgrad. Populaţia sârbă pare să se fi convins că, departe de a putea fi reformat, comunismul nu are decât o unică şi radicală soluţie: înlăturarea lui fermă şi definitivă. În cele peste două luni de acţiuni de stradă neîntrerupte din capitala Serbiei, nu a fost vorba nici o clipă de apatie sau descurajare. Chiar dacă televiziunile mondiale au transmis şi imagini ce aduceau aminte de "mineriadele" de pe meleaguri dâmboviţene, manifestanţii anticomunişti belgrădeni au continuat să dea dovadă nu numai de curaj şi perseverenţă, dar şi de imaginaţie şi chiar umor. Folosirea metodelor "demonstraţiilor automobilistice" împletite cu larma infernală pare să fie o invenţie a belgrădenilor, care, departe de a părea epuizaţi, fac uneori chiar dovada unei stări de euforie. Spre lauda lor, nici bulgarii nu par dispuşi să se lase mai prejos. Fenomenul belgrădean se repetă, ce-i drept, la scară mai modestă, şi pe străzile Sofiei, ai cărei locuitori s-au angajat într-un adevărat război împotriva "gunoaielor roşii".

*

ONU are un nou secretar general, în persoana africanului Kofi Annan, diplomat căsătorit cu fiica unui personaj foarte cunoscut: Raul Wallenberg...

... Iar în acest timp continuă, nu în puţine locuri din lume, să se practice terorismul de stat, pentru care nimeni nu pare să aibă soluţii potrivite. Turcia şi Izraelul se întrec în acţiunile pe care le poartă împotriva kurzilor şi palestinienilor, concomitent cu demersuri de apropiere şi strângere a relaţiilor dintre cele două state. În timp ce, la Hebron, armata izraeliană mobilizează forţe armate de descurajare împotriva celor 120.000 de locuitori arabi ai oraşului, obligaţi să accepte statutul privilegiat al celor 400 de coloni evrei implantaţi cu forţa în mijlocul băştinaşilor, forţele turceşti contabilizează cu cifre de ordinul sutelor de morţi rezultatele ultimelor incursiuni în teritoriul irakian împotriva kurzilor. Unii "cetăţeni ai lumii" nu au dreptul nici la identitate şi nici la un loc sub soare...

Nicolae POP

Din nou despre reconciliere

După "recuperarea revoluţiei furate", cum le place unora să considere schimbarea care a avut loc în urma alegerilor din 3 şi 17 noiembrie 1996, a început să se vorbească din nou şi tot mai insistent despre necesitatea realizării unei reconcilieri, a unui consens naţional. Spun "din nou", pentru că şi după decembrie 1989 puterea "emanată" atunci a făcut multă zarvă în jurul unei astfel de idei, şi, speculând cu abilitate disponibilitatea sufletească a poporului român (şi a celor mai multe dintre victimele gulagului românesc, în special) de a ierta, a răstălmăcit-o, stopând astfel procesul comunismului (care, dacă ar fi avut loc, societatea românească ar fi fost scutită de multe dintre nenorocirile şi neîmplinirile perioadei celor şapte vaci slabe). Dacă atunci, în 1990, ar fi fost adoptat cel puţin punctul 8 al *Declaraţiei de la Timişoara* şi fosta nomenclatură comunistă ar fi fost ţinută departe de treburile cetăţii, cu siguranţă că faţa ţării ar fi arătat astăzi, după şapte ani de aşa-zisă tranziţie, cu totul altfel de cum arată.

Ajunşi însă, prin diferite manevre şi datorită inerţiei unui electorat încă nedeprins cu exerciţiul democratic, din nou în vârful piramidei sociale, foştii mari potentaţi comunişti şi clientela lor au făcut tot ce le-a stat în putinţă (şi în putinţă le-au stat multe) să-şi conserve şi consolideze privilegiile moştenite de la vechiul regim. Înţelegând repede că poziţia politică nu le va mai putea asigura pentru multă vreme avantajele, grija lor de căpetenie, în toţi aceşti şapte ani, a fost să-şi transfere, prin diferite metode (furt organizat, corupţie, organizare de reţele mafiote etc.), puterea din domeniul politic în cel economic. Şi în mare măsură au reuşit, căci multimilionarii şi miliardarii de astăzi sunt, în marea lor majoritate, foştii nomenclaturişti. Acesta, însă, nu ar fi cel mai mare rău, căci trecerea capitalului din vistieria statului atotputernic în mâini particulare, cu alte cuvinte, acumularea lui privată, trebuia să se facă într-un fel. Nenorocirea mare este că o parte din acest capital, transformat în valută, a fost transferat în străinătate, iar altă parte alimentează economia subterană profund dăunătoare, atât statului, cât şi cetăţeanului. De aceea, noua putere ar comite o mare greşeală dacă, prin anumite măsuri populiste, ar pulveriza din nou acest capital deja acumulat. Grija ei de căpetenie va trebui să fie alta, şi anume aceea de a pune acest capital în slujba societăţii. Cu alte cuvinte, printre altele, ea va trebui ca, printr-un sistem legislativ coerent şi bine articulat, să scoată acest capital din cotloanele economiei subterane şi să-l dirijeze în circuitul economic normal. Dar aceasta este o altă problemă de care se cade a se ocupa economiştii. Noi o vom aborda, poate, cu altă ocazie. Acum să revenim la problema anunţată în titlu.

Desigur, pentru (re)construirea ţării, care se află în ruină, este nevoie de ordine şi de armonie socială. Dar ordinea şi armonia socială nu pot fi întronate fără realizarea unei reconcilieri naţionale. Însă o reală reconciliere, care să nu fie doar declarativă, am spus-o în 1990 şi o repet şi acum, nu poate fi realizată fără stabilirea, în prealabil, a unor responsabilităţi, cu alte cuvinte, fără ca autorii de crime şi atrocităţi sau cei care au guvernat şi au adus ţara în situaţia dezastruoasă în care se află astăzi, să nu fie chemaţi să dea socoteală. Să fim bine înţeleşi, nu este vorba, în această situaţie, nici de resentimente, nici de spirit vindicativ şi nici de vânătoare de vrăjitoare, cum clamează unii, ci numai de repararea unei stricăciuni prin înfăptuirea unui act de dreptate, acţiune care nu este deloc în contradicţie cu dezideratul creştin al iertării. Noi, ca indivizi, putem "ierta greşiţilor noştri", dar nu putem acorda iertarea celor ce au încălcat, inconştient sau cu bună ştiinţă, poruncile dumnezeieşti, legile firii sau, pur şi simplu, legile omeneşti ale Cetăţii, legi fără respectarea cărora viaţa socială nu ar fi posibilă. În această situaţie, sancţiunea nu poate fi considerată un act de răzbunare resentimentar, primitiv şi visceral, ci unul de restabilire a echilibrului stricat, de îndreptare a unei nedreptăţi sau, cum spune Alexandru Paleologu, prin ea se realizează "echilibrarea lumii, purificarea ei, exorcizarea ticăloşiei şi crimei". Iertarea pe care noi, ca indivizi, o acordăm sau ar trebui să o acordăm "greşiţilor noştri" nu-i absolvă pe aceştia şi de păcatele pe care ei le-au săvârşit împotriva lui Dumnezau sau împotriva legilor care guvernează o comunitate umană, mai ales în situaţia în care cei mai mulţi dintre ei refuză să conştientizeze răul pe care l-au săvârşit. Pentru a le trezi conştiinţa, ei trebuie să fie siliţi la reflexivitate, iar acest lucru nu poate fi realizat decât sancţionându-i.

După 1989, acum câţiva ani, am făcut o vizită, acasă, unuia dintre marii satrapi ai închisorilor comuniste. Auzisem că i se prăpădise soţia, că este singur şi bolnav. I-am făcut această vizită nu demonstrativ sau pentru a-i reproşa ceva, ci, pur şi simplu, din curiozitate. Voiam să văd cum gândeşte, acum, când nu mai are puteri discreţionare asupra oamenilor şi când se află şi el (la peste 80 de ani) în preajma "marii treceri". Aveam, totuşi, şi un interes. Voiam să aflu de la el unele amănunte în legătură cu acţiunea de reeducare de la Aiud, pe care, cu mult zel, o condusese. Nu mă aşteptam să mă primească şi, de aceea, când a deschis uşa şi, recunoscându-mă, m-a îmbrăţişat spontan, am rămas oarecum descumpănit, mai ales că am simţit că îmbrăţişarea nu a fost ipocrită şi de circumstanţă, ci sinceră şi tandră chiar. Trebuie să mărturisesc că nu m-am putut abţine să nu-i răspund cu aceeaşi sinceră şi tandră îmbrăţişare. A fost o scenă memorabilă. Călăul îmbrăţişându-şi victima şi victima îmbrăţişându-şi călăul! M-a poftit apoi în casă, şi timp de mai bine de trei ore, am stat de vorbă la un pahar de vin şi la o cafea (pe care singur a preparat-o). Ceea ce m-a frapat la acest om, care prin regimul draconic pe care îl instaurase în închisoare şi prin pedepsele neomeneşti pe care le aplica deţinuţilor, a curmat multe vieţi şi a stâlcit multe suflete, a fost faptul că nu avea conştiinţa imensului rău pe care îl săvârşise. Timp de trei ore nu a făcut altceva decât să justifice şi să-şi motiveze "acţiunile dure" (cum, oarecum concesiv, considera el bestialităţile pe care le comisese). Am înţeles atunci că, de fapt, nu mi se justifica mie, ci îşi crea alibiuri pentru propria-i conştiinţă. Şi am mai înţeles că dacă acest om ar fi fost chemat, la timp, să dea socoteală de faptele sale, ar fi fost ajutat să-şi conştientizeze păcatele, câştigându-şi astfel dreptul la mântuire.

Am dat acest exemplu pentru a scoate în evidenţă funcţia benefică a sancţiunii, căci, în general, oamenii nu conştientizează gravitatea faptelor lor reprobabile decât dacă sunt puşi să ispăşească.

Dar nu despre mântuirea "păcătoşilor" (a se citi cum trebuie) şi despre salvarea sufletelor lor este vorba acum, ci despre exorcizarea răului din societatea românească şi pregătirea terenului pentru o reală reconciliere. Se pune, însă, imperativ întrebarea: Are actuala putere calitatea morală să întreprindă această lucrare, pe cât de necesară, pe atât de anevoioasă? Da, o are. Şi o are pentru că în rândurile ei sunt câţiva oameni cinstiţi, integri şi de bună credinţă, care au fost investiţi în înaltele lor funcţii prin voinţa majorităţii poporului român, tocmai pentru acest lucru. Au, deci, şi calitatea morală, şi datoria să o facă. De nu o vor face, tot ce vor clădi, vor clădi pe nisip, iar noi vom fi condamnaţi să ne retrăim trecutul apropiat.

Chemarea celor răspunzători de neîmplinirile şi dezastrele noastre să dea socoteală ar avea, pe lângă efectul curativ (asanarea morală a societăţii româneşti), şi un efect preventiv. Ar constitui un avertisment pentru cei ce, accedând la masa puterii, ar fi tentaţi să dea buzna şi să se ghiftuiască, asemenea celor de dinaintea lor. Căci, din păcate, oricât de bine intenţionaţi şi de integri ar fi cei câţiva oameni despre care am pomenit mai sus, ei vor fi nevoiţi să colaboreze cu acelaşi material uman ca şi cei pe care i-au înlocuit, adică cu inşi frustraţi ori nărăviţi, cu mentalitate de ciocoi puşi pe căpătuială. Acestora, precum şi tuturor celor chemaţi să ne gestioneze "sărăcia", sancţionarea drastică a fărădelegilor le-ar aduce permanent aminte că, în sfârşit, şi în "balcanica noastră ţară" s-a întronat domnia legii, care este aceeaşi pentru toţi şi căreia nimeni nu i se poate sustrage. De nu va fi aşa, atunci, pe cât de mare ne-a fost în noiembrie entuziasmul, pe atât de mari ne vor fi deziluziile.

Demostene ANDRONESCU

DINTR-UN INTERVIU CU HORIA SIMA

Întrebare: *Către sfârşitul anului 1942 aţi venit în Italia să-l vedeţi pe Mussolini. De ce nu a avut loc această întâlnire şi de ce aţi fost trimis în Germania?*

Răspuns: Vizita mea în Italia a fost aranjată cu consensul lui Mussolini, dar s-a nimerit într-un moment rău, 16 Dec. 1942, imediat după debarcarea Aliaţilor în Africa şi în timpul dezastrului de la Stalingrad. Mussolini era atunci, mai mult ca oricând, dependent de ajutorul german. Antonescu a aflat despre evadarea mea şi, neştiind unde sunt, era înnebunit de teamă. El gândea că eu m-am întors în România pentru a face revoluţie şi a-l răsturna. I-a cerut lui Hitler să mă găsească imediat şi să mă aducă în Germania, ameninţând că-şi va retrage trupele de pe front spre a păstra ordinea interioară... Hitler a cerut în termeni foarte duri să-i fie returnat "prizonierul", deoarece şederea mea în Italia ar fi avut grave consecinţe pentru linia frontului. Ciano, de asemeni, l-a sfătuit pe Mussolini să mă returneze. După cum au probat ulterior evenimentele, Ciano nu avea simpatii faţă de mişcările naţionaliste, nici măcar faţă de fascism. Am fost arestat de Senise, şeful poliţiei din Roma, şi predat lui Kapler, şeful GESTAPO-ului din Italia. Însoţit de doi agenţi germani, am fost trimis la Berlin cu primul avion. În 26 Decembrie, exact zece zile după plecarea mea în Italia, am intrat în Cartierul Principal al Poliţiei Germane, pe Albrechtstrasse, unde generalul Müller mi-a spus că sunt arestat. Am fost ţinut acolo cam o lună, sub pază continuă şi anchetă neîntreruptă. La sfârşitul lui Ianuarie, am fost trimis la Buchenwald. În Aprilie 1943, am fost transferat la Oranienburg, aproape de Berlin, unde am stat până la capitularea României.

Î: *Ce s-a întâmplat cu legionarii din România în timpul dictaturii lui Antonescu?*

R: Toţi cei ce s-au opus loviturii de stat a lui Antonescu, la 21-24 Ian. 1941, au fost declaraţi rebeli, arestaţi şi judecaţi de tribunale militare. Unii au fost condamnaţi la moarte şi executaţi. Marea majoritate a primit sentinţe de la 5 la 25 de ani. De fapt, aceste tribunale nu erau ale legii. Ele aplicau numai sentinţa hotărâtă dinainte de Preşedintele de Consiliu. După un proces în bătaie de joc, era citită sentinţa stabilită de Guvern. Justiţia era absentă de la întreaga procedură. Când România a intrat în război, aceia care au primit sentinţe mai mici erau "iertaţi" şi trimişi pe front pentru reabilitare. De fapt, această reabilitare se putea obţine numai murind. Comandanţii de regimente au primit ordine de a folosi Legionarii în cele mai periculoase misiuni şi în mod continuu, "până vor muri"...

Î: *După 23 Aug. 1944 aţi putut forma Guvernul Naţional din Exil, la Viena. Ce acţiuni a executat acest guvern în cele opt luni până la căderea Germaniei?*

R: Planul iniţial al Guvernului German a fost organizarea unei linii de rezistenţă pe Carpaţi, cu scopul de a preveni invazia sovietică în Bazinul Dunării. Misiunea Guvernului nostru de la Viena era de a forma o nouă Armată în Transilvania, care, împreună cu ceea ce mai rămăsese din Armata Germană, după catastrofa de la 23 Aug. 1944, să apere trecătorile Carpaţilor. Acest plan nu a putut fi realizat, deoarece armata germană nu a avut destule trupe pentru a apăra aceste regiuni în timpul ce ne-ar fi fost necesar spre a mobiliza populaţia din Transilvania. În două săptămâni România a fost ocupată şi armata germană a trebuit să se retragă spre Ungaria. Noi nu am putut pătrunde în Transilvania şi Banat din pricina retragerii armatei germane şi avansării rapide a armatei sovietice. Astfel, noi am devenit un guvern fără ţară, cu cartierul principal la Viena. În aceste condiţii, am făcut tot ce am putut pentru a salva România şi a ajuta aliatul nostru german. Am format din voluntari o armată naţională, cu legionari care au fost ţinuţi mai înainte în lagăre de concentrare, români care trăiau în Germania şi prizonieri luaţi de armata germană. Această armată de voluntari a atins cifra de 12.000, organizaţi în trei regimente şi alte unităţi speciale. Unul din aceste regimente a luptat contra ruşilor, pe Oder, în ultimele zile ale războiului. Unii dintre legionari au urmat cursuri speciale şi au fost paraşutaţi în România, formând baze pentru mişcările de rezistenţă. Noi eram aproape de a răsturna 23 Aug., cu ajutorul Armatei Române de pe frontul de Vest; o revoltă a acestei armate, combinată cu o ofensivă germană în Ungaria, ar fi putut realiza distrugerea forţelor ruseşti din bazinul Dunării şi retragerea lor pe râul Nistru. Din nefericire, acest mare plan conceput de legionari n-a reuşit, pentru că a fost trădat. În Viena am avut şi un program de radio, prin care am transmis mesaje zilnice, cu sfaturi şi ordine pentru cei din România. Efectul acestei propagande a fost foarte puternic. Noi am preluat şi problema românilor refugiaţi, care constituia o sarcină deosebită, din cauza situaţiei economice din Viena.

Î: *În memoriile sale, prinţul Sturza, fost ministru de Externe în Guvernul de la Viena, menţionează un acord între Guvernul Român din Exil şi Guvernul Ungar al lui Salasy, pentru rezolvarea problemei spinoase a Transilvaniei. Dacă existenţa acestui acord poate fi confirmată, nu ar constitui o dovadă că guvernele naţionaliste pot găsi căi mai bune pentru rezolvarea neînţelegerilor dintre naţiuni?*

R: In Febr. 1945, prinţul Sturdza l-a vizitat pe baronul Kemeny, ministru de externe al Guvernului Salasy. Ei au discutat timp de o noapte problemele celor două popoare şi tragedia care la vremea aceea periclita întreaga Europă. Ei nu au ajuns la vreun acord în problema Transilvaniei, deoarece nici unul din ei nu avea puteri depline în această privinţă. De asemeni, timpul era nepotrivit, căci România şi cea mai mare parte din Ungaria erau ocupate de Armata Roşie. Punctul de vedere comun, la care au ajuns cei doi oameni de stat, a fost că suferinţele trecutului trebuie să constituie o lecţie pentru viitor, spre evitarea conflictelor. Mai mult încă, prinţul Sturdza a văzut posibilitatea de a elimina rivalitatea dintre aceste două ţări prin crearea unei Federaţii Dunărene care ar include României, Ungurii, Slovacii şi alte popoare ale acestei regiuni geografice. Natural, Mişcările Naţionaliste, chiar prin natura lor, sunt mai înclinate spre soluţii paşnice în diferendele dintre naţiuni, pentru că naţionalismul implică un respect pentru existenţa altor naţiuni.

Î: *Care a fost situaţia Mişcării Legionare după victoria Aliaţilor?*

R: Când s-au apropiat ruşii de Viena, guvernul nostru, cu toate agenţiile, s-a retras la Alt-Aussee, în Austria, care a devenit ultimul nostru refugiu. În timpul lunii Aprilie 1945, toţi legionarii şi alţi români au părăsit locul la scurt timp şi s-au răspândit prin toată Austria şi Germania. Când au venit trupele americane, n-au mai găsit pe nimeni. Şapte legionari şi cu mine ne-am alăturat unui grup de gherilă, sub comanda lui Skorzeny, care avea misiunea de a forma o linie de rezistenţă în Dachauerebirge. La începutul peregrinării noastre, în Mai, am primit mesajul lui Skorzeny ce anunţa dizolvarea grupului. Ocuparea teritoriului de către americani, în locul ruşilor, a determinat probabil decizia lui Skorzeny. De aici încolo a trebuit să ne ascundem şi să gândim la supravieţuire. Petru Ponta, Traian Borobaru şi eu am mers în Germania, străbătând-o de la Est la Vest, până am ajuns la Freiburg. Această odisee a durat şase luni, deoarece am mers pe jos, din oraş în oraş, şi numai către sfârşitul peregrinării noastre ne-am cumpărat biciclete. În Oct. 1945, am ieşit din ascunzătoare, gândind că eram singurii supravieţuitori. Noi gândeam că ceilalţi legionari au fost capturaţi de Aliaţi şi predaţi ruşilor, aşa cum s-a întâmplat cu alte grupe de refugiaţi. Am aflat nu numai că erau liberi, ci că s-au regrupat şi au format comitete pentru ajutorarea refugiaţilor din toate zonele ocupate. Această excepţie a fost acordată Gărzii de Fier, pentru că noi am suferit detenţia în lagărele de concentrare germane. E adevărat că noi am format un guvern la Viena şi că am luptat la sfârşit de partea germană. Aliaţii însă au luat în consideraţie faptul că noi n-am avut sub autoritatea noastră vreun teritoriu, că nu am participat la declararea războiului şi că nu am comis vreo "crimă contra umanităţii".

Î: *Aţi fost deţinut în Italia, înainte de a ajunge în Franţa şi apoi în Spania. Ne puteţi spune ceva despre aceasta şi cum v-aţi salvat?*

R: După ce am ieşit din ascunzătoare, ne-am întors în Austria. Aici însă, contrar celor ce se întâmplau în Germania, autorităţile franceze şi americane, la instigaţiile unor elemente iudaice şi comuniste, au început investigarea Legionarilor. Noi am scăpat din capcană şi, în 30 Dec. 1945, am intrat în Italia, prin trecătoarea Brennero. Am mers prin munţii înzăpeziţi şi, istoviţi de efort şi frig, am ajuns la prima staţie de cale ferată, luând trenul spre Bolzano. La 1 Ian. 1946, am ajuns în Roma, unde am găsit timp frumos şi un grup excelent de Legionari. Am petrecut restul iernii în Neapole şi Sorrento. Ne-am întors în nordul Italiei, în Martie 1946, deoarece eu am hotărât să mergem în Franţa. În acest scop, am folosit serviciile unui contrabandist din Ventimiglia, care s-a oferit să ne ducă cu barca la Menton. Cum acest contrabandist lucra pentru poliţia italiană, când am ajuns la Menton, ne aşteptau grănicerii francezi. După câteva ore de interogatoriu şi după ce ne-au luat toţi banii, ne-au returnat autorităţilor italiene. Am stat două luni în închisorile din Ventimiglia şi Imperia, sub suspiciunea de a fi fost ofiţeri SS germani. Numai după ce s-au convins că nu ştim nemţeşte, ne-au trimis în lagărul Fosoli, pentru că am încercat să trecem frontiera fără permisiune. Acest lagăr era un veritabil Turn Babel. Erau în el toate naţionalităţile: italieni, francezi, germani, multe popoare din Balcani şi Estul Europei şi chiar evrei. În anul 1946 erau mai mult de 1500 de oameni în acel loc, bărbaţi şi femei. Borobaru era cu mine. Datorită abilităţii sale de organizare, el a fost apreciat atât de deţinuţi, cât şi de administraţie, devenind un fel de şef al acestui lagăr. Natural că nimeni nu ştia cine eram noi, deoarece ne luaserăm nume false. Numele meu era Crivăţ şi al lui Borobaru, Valer Ionescu. Eram totdeauna în pericol de a fi descoperiţi. Paznicii lagărului erau foşti partizani italieni, care sigur m-ar fi ucis, dacă ar fi ştiut cine sunt. În lagăr erau mulţi români, printre care şi mulţi evrei, cu care am realizat o "strânsă prietenie". A fost o minune că nu m-a recunoscut nimeni. La sfârşitul lui 1946, s-au făcut pregătirile pentru trimiterea prizonierilor din Fosoli în Insulele Lipare. În acel timp, Legionarii din Roma, care ştiau unde eram şi au păstrat acest secret, făceau eforturi disperate să mă elibereze, cu intervenţia lui Emil Bulbuc şi Grigore Manoilescu. Emil Bulbuc, care a studiat medicina în Italia şi era un catolic fervent, cunoştea pe confesorul D-nei De Gasperi, soţia prim-ministrului italian. Prin aceste legături, el a obţinut eliberarea mea de la Spataro, subsecretarul de la Interne, cu condiţia să părăsesc Italia în două săptămâni. Am fost eliberat în 30 Nov. 1946, de aniversarea morţii lui Codreanu. Am considerat aceasta ca un semn că spiritul lui Codreanu veghea asupra mea. Nu am putut părăsi imediat Italia, deoarece nu era făcut nici un aranjament. De aceea, mi-am schimbat din nou identitatea, petrecând iarna 1946-47 în Florenţa, iar în primăvară am plecat la Bergamo. Am fost ajutat de Legionarii care veniseră mai înainte în Italia şi erau rezidenţi ai acestor oraşe. După multe alte peripeţii, am ajuns în sfârşit în Franţa, în Sept. 1947, şi am primit rezidenţa la Paris.

Î: *Care sunt activităţile Mişcării Legionare în Exil?*

R: Până în 1956 preocuparea noastră principală era România. Eu am trimis Legionari în România, pentru a restabili legăturile întrerupte prin masivele arestări din 1948 şi a continua rezistenţa noastră. După revoluţia din Ungaria, însă, am văzut că Vestul nu are vreo intenţie de a ajuta eliberarea naţiunilor captive şi am abandonat orice acţiune în România. De atunci am lucrat spre a informa Vestul despre suferinţele teribile ale naţiunilor noastre şi a-l avertiza că mâine va avea şi el aceeaşi soartă, dacă nu va opri la vreme pericolul comunist...

(Interviul, acordat lui Laurizio Cabona, a fost publicat de THULE OF PALERMO, în 1977. Traducerea din limba engleză îi aparţine d-lui Gh. Brahonschi).

Un ochi râde, altul plânge...

Domnul Ioan, prietenul meu, căruia am onoarea de a-i spune Nelu, mi-a solicitat o pagină, fie ea şi ultima, pentru a da glas (cum a mai făcut-o şi altădată) unei întâmplări pe care aş îndrăzni să o numesc *pilduitoare* (Nelu, în treacăt şi mai pe scurt, i-a spus *arhetipală*). Se cuprinde în ea, neostentativ, toată drama națională a acelui "n-a fost să fie", dublată de discreta sugestie cosmopolită a nu mai puțin dramaticului "*Nevermore*"... Desigur, în afară de faptul obiectiv că prietenii nu pot fi refuzați (nici măcar când sunt ceva mai răutăcioşi, sau le mai "înfloresc" pe alocuri), este la mijloc şi un factor subiectiv: o punte sufletească nu doar ca de la prieten la prieten, dar şi ca de la redactor şef-adjunct la *fost* redactor-şef adjunct...

(R.C.)

ASOCIAȚIA

Marile inițiative răsar, de regulă, ca roade ale hazardului. Dar, cum spunea un mare filozof bănățean (1957-1989), bunele auspicii nu sunt determinante, în lipsa elementului uman... Conjuncturile fericite sunt destinate a ieşi în calea personalităților marcante, iar acestea, probând reciproca, nimeresc în miezul celor mai favorabile conjuncturi... De-ajuns, însă, cu enunțul adevărurilor fundamentale!

Pornisem la plimbare într-o zi, aş numi-o, neutră. Nimic nu prevestea desfăşurarea ulterioară a evenimentelor, ternul cotidian părând definitiv instaurat. Fiind dimineața unui praznic, am intrat, conform unei bimilenare tradiții, într-un loc care astăzi se numeşte bar, spre a sărbători, după datină. În astfel de clipe, tânjim cu toții, fie că o recunoaştem, fie că nu, după comuniune. De aceea, contrar obiceiului meu, am intrat în vorbă cu cei trei comeseni, nimeriți laolaltă cu mine, în virtutea hazardului menționat.

O masă de patru persoane poartă, intrinsec, conotații simbolice, evocând elementele materiei, punctele cardinale ori o partidă de poker. Cu alte cuvinte, ea reprezintă un microcosm în aşteptarea demiurgului... Şi iată, ne-am potrivit, în acel praznic aparent tern, dar iradiind o lumină discretă, patru conştiințe dornice să reclădească lumea, având în comun neverosimil de multe...

Ştiu, iubiți cititori, că sunteți nerăbdători să ne cunoaşteți. N-am urmărit să creez tensiune, dar, socotind imperios necesară afirmarea unor adevăruri universale, am generat, poate, oarecare suspans...

Eram, aşadar, eu – Domnul Ioan, cum mi se spune, sau Nelu, pentru cei apropiați. Inegalabil condeier (dar fără a face caz de acest amănunt), sunt, în plus, adeseori comparat cu Adonis (întotdeauna în defavoarea grecoteiului, fireşte). În trecutul nu foarte îndepărtat, funcționam la hebdomadarul "Izbânda", în calitate de redactor-şef adjunct, colaborând însă şi la un vestit mensual (numit, în francofonă, *mensuel*). Ambele erau publicații de centru-dreapta, în accepțiunea clasică.

Domnul Romeo Georgescu, primul comesean în sensul acelor de ceasornic, avusese un traseu oarecum asemănător: activist de centru-stânga, dirijase, tot ca redactor-şef adjunct, săptămânalul de partid "Realitatea democratică", concepând, uneori, şi editorialul. Destituit, a încercat satisfacția de a vedea prăbuşindu-se, la scurtă vreme după aceea, şi gazeta pe care o slujise.

Urma Domnul Colonel Stoenescu, fost redactor-şef adjunct la organul unui anume Minister, organ ce şi-a suspendat temporar apariția, din pricina transformărilor profunde prin care a trecut şi trece societatea noastră, după 1989.

În sfârşit, al patrulea comesean era tânărul Alexandru. Trec sub tăcere numele său de familie, ca nu cumva să mă trezesc acuzat de cine ştie ce insinuări cu caracter etnic. Astăzi proaspăt absolvent de liceu, Sandi (cum ne-am permis să-l numim, ca între meseni) fusese desemnat, în şcoala generală, de către profesorul de Limba română, redactor-şef adjunct al revistei clasei, concepute de către profesor, cu colaborarea câtorva elevi mai răsăriți.

Se poate observa, chiar la o primă lectură, că toți am ocupat, vremelnic, funcția de *redactor-şef adjunct*, destinul adunându-ne după un principiu simfonic, având în vedere orientările noastre diferite din trecut, armonizabile însă în prezent.

Din nefericire, oamenii nu sunt perfecți, după cum nici noi, cei patru, nu pretindeam a fi. Trecuturile noastre erau departe de a fi imaculate! Eu, bunăoară, am încălcat adeseori preceptele *Cărticicii* (un fel de cod etic, utilizat drept ghidaj); Domnul Romeo Georgescu, într-un editorial, întinase nobilele idealuri ale creştin-democrației; Domnul Colonel Stoenescu, prin natura serviciului şi sub presiunea exercitată asupra sa în epoca de tristă amintire, fusese silit la săvârşirea anumitor (...); iar Sandi, în clasa a VII-a, îşi pătase cravata roşie cu tricolor (mânat în mare măsură, ce-i drept, şi de zburdălnicia specifică vârstei). Toți simțeam nevoia de reabilitare – sentiment capabil de a descătuşa nebănuite energii şi de a uni structuri aparent divergente, dar totuşi complementare.

– Vom fi iarăşi ce-am fost şi mai mult decât atât! – clamă, profetic, Domnul Colonel, după ce ne-am cunoscut mai bine. Apoi adăugă: Credeți, oare, că ne-am întâlnit aici întâmplător?!...

Vicisitudinile vieții induseseră în gândirea Domnului Colonel o predispoziție către mistică; începu să creadă în Soartă, ca şi în alte fenomene anevoie de explicat la modul ştiințific. Traumatizat la rându-mi, i-am prins din zbor ideea, cu acuitatea aceea proprie celor trecuți prin grele şi variate încercări:

– Să întemeiem o Asociație! Astfel, ne vom putea exprima într-un mod organizat...

Propunerea a fost adoptată în unanimitate, rămânând problema întotdeauna spinoasă a găsirii unei sigle adecvate, prilej pentru Domnul Romeo de a-şi aduce prețioasa contribuție:

– Să o numim "Asociația Foştilor Redactori Şefi Adjuncți" (AFRŞA)!

Entuziasmul a fost general: un nou bastion cultural era pe punctul de a se naşte! Consumator moderat de alcool, am propus, după al zecelea pahar, să întocmim Statutul şi organigrama, după care să repartizăm responsabilitățile.

Se cerea, mai întâi, să precizăm *obiectul* şi *scopul* Asociației (acestea fiind, de regulă, confundabile, dar întotdeauna tratate separat de către cei dotați cu discernământul necesar). Astfel, *obiect* devenea orice fost redactor-şef adjunct, precum şi, prin extensie, toți cetățenii oneşti ai Patriei. *Scopul* nostru era acela de a apăra demnitatea foştilor redactori şefi adjuncți, militând pentru realizarea unității moral-spirituale între aceştia şi pentru propăşirea lor materială, spre binele întregii țări. Continuarăm, fireşte, cu enumerarea mijloacelor prin care aceste nobile deziderate urmau să se îndeplinească.

Calitatea de membru al Asociației era strict statuată. Cu drepturi depline urmau să fie admişi numai foştii redactori şefi adjuncți, ceilalți putând dobândi doar calitatea de "simpatizant-cotizant". Nu puteau deveni membri ai Asociației acei cetățeni care, în trecut, i-au persecutat pe foştii redactori şefi adjuncți (normă ce viza, cu o prudentă anticipație, şi viitoarele atitudini reprobabile de acest gen). Drepturile şi îndatoririle membrilor şi simpatizanților, ca şi alte prevederi utile, pe care nu le mai înşir aici, completau întâiul capitol al Statutului (singurul, de altfel, pe care am ajuns să-l definitivăm).

Când tocmai ne pregăteam să atacăm "Structura organizatorică a Asociației", la masa alăturată s-a instalat unul dintre acele obiecte – cu scop încă vag conturat – care, în schimbul unor trecătoare voluptăți, destramă prietenii, dezbină colective, fracționează partide şi ruinează asociații... Deşi tensionat, de pe urma unor animozități ivite pe parcursul discutării viitoarei organigrame, am găsit totuşi răgazul să recit o strofă din Elizabeth Coatsworth (1893- ?):

Păr palid-blond avea muierea,
Precum şampania sau berea,
Şi trup subțire, mai să-ntreacă-n
Zvelteţe joarda de mesteacăn...

Din pricina consumului excesiv de alcool, Domnul Colonel Stoenescu a intervenit într-un mod deplasat, adresându-se obiectului amintit, care, deşi vizat de toți membrii cu drepturi depline ai AFRŞA, mă sorbea din priviri numai pe mine (despre ale cărui calități am mai vorbit, şi nu vreau să mă repet):

– Colegul doreşte să insinueze că e bărbat serios, căsătorit...

Muşchii prinseră a ne zvâcni tuturor, pe sub surtucuri, aerul meu semeț sfidând atitudinea impertinentă a comesenilor.

– Da' tu cine te crezi, bă? – a fost ultimul meu strigăt; şi, deopotrivă, semnalul de început al luptei...

... Bătaia s-a generalizat – vâlvătaie nimicitoare –, daunele şi responsabilitățile fiind, momentan, greu de estimat... Oricum, eu sunt bine, sănătos, ceea ce Vă doresc şi Dumneavoastră. Cât priveşte obiectul vrajbei noastre, am aflat că se numeşte Pamela. În vechea mea postură, din perioada "Izbândei", s-ar fi zis că am încălcat, pentru ea, articolele 24, 36 şi 70 (b şi c) ale codului etic menționat. Dar, într-o societate deschisă şi pluralistă, astfel de conveniențe sunt, desigur, vetuste... Azi, Pamela e una dintre numeroasele mele amintiri frumoase, stârnindu-mi uneori îmbătătoare reverii, în pofida caracterului efemer al relației noastre...

Asociația, e de la sine înțeles, a murit în aceeaşi zi, dar viu şi nepieritor a rămas Arhetipul, Ideea ce se va reaprinde, într-o bună zi, în inimile curate ale tinerilor, viitori redactori şefi adjuncți!...

IOAN USCA

Rubricii *Marginalii*, care lipseşte din acest Număr al revistei, îi vor fi acordate, în Numărul viitor, două pagini alăturate. Orice sugestii sau contribuții pertinente ale cititorilor noştri, cu privire la apariții editoriale recente, de interes național-creştin, vor fi binevenite. Vom avea în vedere şi câteva apariții – pe care n-am apucat să le semnalăm – din ultimele luni ale anului 1996.

(R.C.)

Editura PUNCTE CARDINALE
B.R.D. Sucursala SIBIU
Cont nr. 4072996517509

Colegiul redacțional: Gabriel CONSTANTINESCU, redactor-şef;
Demostene ANDRONESCU, Răzvan CODRESCU,
Constantin IORGULESCU, Marcel PETRIŞOR
Ligia BANEA secretar de redacție
2400 SIBIU - Calea Dumbrăvii nr. 109 telefon 069/422536

Tehnoredactare computerizată "PUNCTE CARDINALE"
Masib S.R.L Printing Company